

Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia
Etenduskunstide osakond
Teatrikunsti visuaaltehnoloogia õppekava
Lavastuskorralduse eriala

Pille-Riin Lillepalu

**INSPITSIENDI TÖÖPROTSESS UGALA TEATRI LAVASTUSTE „KAHE ISANDA
TEENER“ NING „PRINTSESS LULUU JA HÄRRA KERE“ NÄITEL**
Diplomitöö

Juhendaja: Irene Hütsi, MA

Kaitsmisele lubatud:.....

Viljandi 2014

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. UGALA TEATER.....	6
2. „KAHE ISANDA TEENER“	9
3. „PRINTSESS LULUU JA HÄRRA KERE“	11
4. INSPITSIENDI TÖÖÜLESANDED UGALA TEATRIIS	12
4.1. Prooviperiood.....	12
4.2. Etendused.....	13
5. LAVASTUSPROTSESSIST	15
6. INSPITSIENDI ÜLESANNETEST LAVASTUSTES „KAHE ISANDA TEENER“ JA „PRINTSESS LULUU JA HÄRRA KERE“	18
6.1. Prooviperiood.....	19
6.1.1. Analüüsiperiood	19
6.1.2. Tuimise periood.....	22
6.1.3. Lava- ja peaproovid.....	24
6.2. Etendused.....	25
6.2.1. Lavastusest sõltuvad ülesanded etenduse ajal	28
7. LAVASTUSPROTSESSE JA INSPITSIENDI TÖÖD MÕJUTANUD PROBLEEMID	30
7.1 Proovide planeerimine	30
7.2. Kavandite vastuvõtt	32
7.3. Probleemolukorra näide etenduselt.....	33
8. ENESEREFLEKTSIOON	35
KOKKUVÕTE	37
KASUTATUD KIRJANDUS	39
LISAD	40
Lisa 1: „Kahe isanda teenri“ lavastusmeeskond:	40
Lisa 2: „Printsess Luluu ja härra Kere“ lavastusmeeskond.....	40
Lisa 3: Fotod lavastusest „Kahe isanda teener“	41
Lisa 4: Fotod lavastusest „Printsess Luluu ja härra Kere“	44
Lisa 5: Inspitsiendi tööjuhend Ugala Teatris.....	46
Lisa 11: Ugala Teatri tööplaani näidis	48

Lisa 7: „Kahe isanda teenri“ jaanuarikuu proovigraafik	49
Lisa 8: „Printsess Lulu ja härra Kere proovigraafik 24.03-23.04“	50
Lisa 9: „Väljavõtteid inispitsiendi päevikust“	51
Lisa 10: „Printsess Lulu ja härra Kere“ rekvisiidinimekiri	54
Lisa 11: „Kahe isanda teenri“ rekvisiidinimekiri	55
Lisa 12: Punktitasu arvestamise tabel	57
SUMMARY	58

SISSEJUHATUS

Minu praktiline lõputöö oli täita inspitsiendi tööülesandeid kahe lavastuse juures – Vallo Kirsi lavastatud „Kahe isanda teener“ ja Marika Palmi lavastatud „Printsess Lulu ja härra Kere.“ Mõlemad lavastused tulid välja Ugala Teatri suurel laval.

Käesoleva kirjaliku lõputöö eesmärk on analüüsida inspitsiendi ülesandeid, võrreldes neid tööjuhendis seisvate ülesannetega, et näha, missugusel määral need üksteisest erinevad. Samuti soovin analüüsida iseenda tegevust ja suurimaid väljakutseid prooviperioodi ja etenduste koordineerimisel. Seda kõike subjektiivselt, kuna lavastusprotsessid on erinevad ja sageli võrreldamatud. Niisiis, ei ole selle lõputöö eesmärk luua ametijuhendit kõikidele inspitsientidele, vaid sügavalt isiklik analüüs selgitamaks, missugune näeb välja lavastusprotsess inspitsiendi pilgu läbi ning kuidas harjub üks verivärske teatritöötaja lavastuse välja toomise nüanssidega.

Valisin sellise lõputöö seetõttu, et inspitsiendi amet, vaatamata oma tähtsusele sõltuvalt lavastusest, on vähe kajastust leidnud ning inspitsient on oma töös sageli üks – enamasti ei ole võimalik alustaval inspitsiendil millegi pealt paralleele tuua ja ametit õpitakse tunnetuslikult. Kaks lavastust on minu lõputöös just seetõttu, et vahetult pärast „Kahe isanda teenrit“ tekkis võimalus teha kaasa veel ühes suurel laval etendavas lavastuses ning see oli hea võimalus õpitut kohe uuesti rakendada ja näha, kui lavastusespetsiifiline see töö on.

Alustan lavastuste välja toomise keskkonna kirjeldusega, hõlmates Ugala Teatrit. Seejärel tutvustan lavastuste „Kahe isanda teener“ ja „Printsess Lulu ja härra Kere“ kontseptsiooni ning eeltingimusi, mida pean protsessi dokumenteerimisel oluliseks ka seetõttu, et inspitsient võiks minu esialgsel hinnangul olla võimeline lavastuse kontseptsiooni edasi andma. Tutvustan Ugala Teatri inspitsiendi tööjuhendis seisvaid punkte ning toon välja veel mõned olulised ülesanded, millega inspitsient tegeleb tööjuhendis seisvale lisaks, samuti selgitan prooviprotsessi üldist kulgu. Sealt edasi kirjeldan ja analüüsin minu ülesandeid, lähtudes lavastuste eripäradest. Pean vajalikuks välja tuua suuremad probleemid, mis mõjutasid nii minu tööd kui ka lavastusprotsessi üldelt, ning lõpuks analüüsin iseennast, tuues välja

arendamist vajavad kitsaskohad, et teha nendest vastavad järeldused. Käesoleva lõputöö valmimise juures soovin juhendaja kõrval tänada suure abi eest ka konsultanti Liina Unti.

1. UGALA TEATER

Mõlemad lavastused tulid välja Ugala Teatris ja seal töötavate inimestega. Siinkohal kirjeldan mõlema lavastuse meeskondi – nii organisatsiooni kui ka truppi, kus mõlemad lavastused valmisid. Kuna lavastusi on kaks, käsitlen neid esialgu eraldi.

Ugala Teater on 1920. aastal Viljandisse asutatud repertuaariteater, mis oma praeguses, suures teatrimajas Vaksali tänaval, tegutseb aastast 1981. Ugala Teatri hoone on Eesti teatritest hetkel vanim, mis on renoveerimata (Sarv, Suurmägi 2013). Hooajal 2015-2016 algab Ugalas lõpuks mitu korda edasi lükatud remont, mis tähendab ka, et hoonet sel hooajal kasutada ei saa. Sellest tulenevalt planeeriti juba möödunud hooajal (2013-2014) mängukavva lavastusi, mis oleksid kujunduselt kompaktsemad, ringreisivõimalikud ning logistiliselt kergemakoelised.

Ugala teater ise hõlmab endas mängupaikadena suurt (487 kohta) ja väikest saali (160 kohta) (Ugala, 2014), millest viimane ei olnud algselt tegelikult mõeldud etenduste andmiseks vaid hoopis bankettideks, nii, et kuigi on ta tänases päevas aktiivselt kasutuses teatrisaalina, on saal liiga madal ja väga ebastandardse kujuga. Lisaks ei saa väikese saali etenduse ajal teha suurel laval täiemahulist proovi või anda etendust ning vastupidi, kuna saalid asuvad kõrvuti ja kõik kostab läbi. Varsti algava remondiga loodetakse seda muret leevendada.

Ugala teatri töötajad jagunevad struktuuri andmetel kolmeks – loomingulised töötajad, lavastusala töötajad ja maja ning publikut teenindavad töötajad. Kõik töötajad alluvad oma alajuhile, alajuhid omakorda direktorile. (Lillepalu, 2013) Inspitsient kuulub Ugala Teatris loominguliste töötajate alla, alludes teatri loomingulisele juhile. Loominguliste töötajate hulka kuuluvad Ugalas ka liikumisjuht, muusikaline juht, dramaturg, trupijuht, lavastaja ning näitlejad(24). (Ugala, 2014) Siiski on inspitsient väga tihedas suhtluses lavastusala ja ka administreeriva töötajaskonnaga. On teatreid, kus ta ongi just tehniliste töötajate hulgas, näiteks Rakvere Teater, kus ta kuulub lavastusala töötajate alla. (Rakvere Teater, 2014)

Inspitsient on vahelüliks loomingulise ja tehnilise meeskonna vahel, Ugalas on selle märgiks ka asjaolu, et inspitsiendi ruumid asuvad teatris täpselt maja keskel – ühele poole jäämas tehniline

ja teisele poole loominguline ning administratiivne töötajaskond. Ilmselt mängib olulist ja praktilist rolli ka asjaolu, et lavadele ning inspitsiendi puldile on antud ruumid ka kõige lähemal. (Lillepalu, 2013) Küll aga on veidi maja peale laiali laotunud rekvisiidiladud. Neid võib leida nii lavataskust kui ka keldrist. Kokku on kuus erinevat rekvisiidiladu, mis on esemete järgi jaotatud, ent kõik need ruumid on siiski väga kitsad ning ei ole võimaldanud luua kõigile meelepärast süsteemi. Samuti on keldriladudes niiske ja probleeme hallitusega.

Ugala teatris töötab hetkel kaks inspitsienti. Enamasti käivadki majas kahe lavastuse proovid korraga, nii, et seetõttu on antud arv täiesti põhjendatud. Proovide ajal toimuvad ju ka etendused ning mõlemad inspitsiendid on aeg-ajalt väitnud, et üks oleks justkui puudu – näiteks „Kahe isanda teenri“ puhul ei oleks majas töötavatest inspitsientidest kumbki enne prooviperioodi viimast kolme nädalat saanud proovidega liituda. Viimastel hooaegadel on üha tavalisem, et proovisaalides küseb kolm lavastust korraga.

Ugala truppi kuulub 24 näitlejat – kui võrrelda näiteks teiste väikelinnades tegutsevate teatritega, siis Rakvere Teatris on 19 näitlejat ja Endlas 17 (Lillepalu, 2013). Selline trupi suurus tekitab situatsiooni, kus kõigile näitlejatele tuleb leida rakendust, mis tähendab omakorda rohkem lavastusi või siis suurte koosseisudega suurlavastusi, ja sealt tuleneb kõrge koormus tehnilistele töötajatele repertuaarteatri siseselt. See kõik teeb väga keeruliseks planeerimistöö. Näiteks tuli 2012. aastal välja 12 uuslavastust, keskmiselt igas kuus üks, nii mõnigi neist väga suure töömahuga. (Eesti Teatri Agentuur, 2014). Arvestades seda, et Ugalas töötab vaid kaks inspitsienti, kolm grimmeerijat, kolm helimeest ja kolm lavameistrit. (Ugala, 2014).

Järgmisena tutvustan mõlema lavastuse lavastusmeeskondi. Iga väljatuleva lavastuse juures on lavastust ettevalmistavas meeskonnas ametis lavastusala juht, kunstnik-dekoraatorid, tiserid, metallispetsialist, lavatehniline juht, kostüümiala juht ning juurdelõikaja-modelleerija. Uuslavastuste mastaapsus ja arv annab just nende inimeste töös kõige selgemini tunda. Inspitsiendina puutusin isiklikult kõige sagedamini kokku lavastusala juhi, pealavameistri ja dekoraator-kunstnikega. Kostüümiala töö sõltub kõige rohkem kunstnikust, inspitsient astub mängu sageli siis, kui on aeg kostüümiproovideks ning lavaproovideks, kuid sedagi mitte alati, kui kunstnik ja näitlejad ise aktiivsed on.

Mõlema lavastuse trupid on keskmise suurusega. „Kahe isanda teenris“ on 7 näitlejat, lisaks laval ka lavastaja ise. „Printsess Lulu ja härra Kere“ trupp on suurem – 10 näitlejat, lisaks veel

kolm lavapoissi ja lavameister, kes samuti laval rollid teevad. Lava- ja peaproovideks liituvad oma tööga proovide juurde ka grimeerijad, kostümeerijad, muusikaline kujundaja koos helimeistriga, valguskujundaja. „Kahe isanda teenri“ puhul mängis prooviprotsessis ka suurt rolli lavastusdramaturg. Lavastusmeeskonna isikulise koosseisuga saab tutvuda lisades (vt lisa 1, lisa 2).

2. „KAHE ISANDA TEENER“

Olles lühidalt tutvustanud keskkonda, kus töötasin, pean vajalikuks kirjeldada „Kahe isanda teenri“ kontseptsiooni ja eeltingimusi.

Carlo Goldoni „Kahe isanda teener“ on *commedia dell'arte* stiilis näidend, kirjutatud 18. sajandi keskpaigas revolutsioonilise näidendina just seetõttu, et baseerudes küll peategelase liinis näitleja improvisatsioonil, on tekst siiski näitekirjaniku poolt enne valmis kirjutatud ja alles siis näitlejatele antud (väidetavalt viimaste improvisatsioonivõimetuse tõttu). *Commedia dell'arte* oli seni olnud puhas näitlejate improvisatsioon. (Schutting, 2006)

„Kahe isanda teener“ (edaspidi „KIT“) jutustab loo teener Truffaldino Battochiost, kes Veneetsiasse jõudes poolkogemata kahe isanda teenistusse satub ning seeläbi mitte vahele jäämiseks ning vahepeal ise armudes kummastavatesse olukordadesse satub. Lavastaja võttis materjali lavastada just *commedia dell'arte* mängulusti pakkumiseks nii endale, näitlejatele kui ka publikule, valides rollidesse näitlejad just nende endi iseloomuomaduste ja pisiveidruste järgi, eesmärgiga teha eelkõige tõeliselt rõõmsat ja lõbusat teatrit (Kirs, 2014).

Kogu lavastuse võti on grotesk ja teatraalsus, mida tasakaalustab peategelase orgaaniline suhtlus teiste karakterite ja publikuga, olles nii-öelda vahelüliks 18. sajandi ja tänapäeva publiku vahel. Lavakujunduse ja kostüümide autor Jaanus Laagriküll lähtus oma ülesande püstituses rändteatri mängutoosi efektist. Lavakujunduse taotlus on tekitada niiöelda „teater teatris“ muljet, süvendades teatraalsust kui lavastuse ühte läbivat võtit. Kujundust ilmestavad käsitsi kinni-lahti tõmmatav eesriie, laudpõrand, laudis-sirmid, ning tegevuskohta tutvustav silt portaalis, mis on samuti käsitsi, köie abil muudetav. Lisaefekti annavad lavapildist läbi sõitvad vineerist lained, gondel ja kass, keda tõmbavad ja lükkavad nööriidega nii inspitsient kui lavameistrid. Lava tagumine serv on kaetud kangale trükitud taeva horisondiga, mis läbi valgustades toob esile terve etenduse vältel horisondi taga klaverit mängiva muusikalise kujundaja. Kostüümid on suured, efektsed ja töömahukad, millele lisandub ka tugev grimm ja võimsad parukad. (vt lisa nr 3) Etenduse ajal toimub ka üks kiire kostüümi- ja grimmivahetus, kus meest mänginud naine muudetakse taas naiseks.

„KITi“ eeldus on olla väljasõidulavastuseks, esindades komöödiažanri ja sellel eeldusel, et *commedia dell'arte*-t on Ugalas ka varem edukalt lavastatud, meelitama saalidesse palju publikut. Võimalus väljasõitudeks ka väiksematele lavadele oli põhiline tingimus kunstnikule ja lavastajale just kujunduse loomisel.

3. „PRINTSESS LULUU JA HÄRRA KERE“

„Printsess Luluu ja härra Kere“ on Piret Raua samanimelisel teosel põhinev lastelavastus, mille on dramatiseerinud spetsiaalselt Marika Palmi lavastuse jaoks Silvia Soro. „Printsess Luluu ja härra Kere“ räägib ebatavalisest sõprusest printsessi ja tema isa salakapis elava luukere vahel. Neid liidab üksildusetaoline, kuna mõlemal tegelasel on tänu oma staatusele ja rollile kuningriigis unistuste ja tahtmiste täitmise osas väga selged piirid. Koos algabki seiklus kuninga suurt saladust taga ajades. Lavastajat puudutas teos just seetõttu, et lugedes tundis ta väga palju ära seda, mis tema enda peas lapsena toimus (Palm 2014).

Lavastuse kujundus on värvikirev, paljude mängukohtadega pöördlaval. Poodiumite abil on lavale tekitatud kaks korrust. Lisaks asuvad veel eeslaval lahti tõmmatavad ratastel taskud magamistoa ja vannitoa näol. Kokku luuaksegi lavale kaheksa erinevat tegevuspaika: vannituba, magamistuba, kuningaloss, jäätisekohvik, räämas majaesine, väike köök, vaiba kudumise tuba, Sokratese tuba. (vt lisa nr 4). Selliste tubade kujutamise juurde kuulub ka rohke rekvisiit, mida küll näitleja ei kasuta, kuid mis interjööri edasi andmiseks tähtis on. Kostüüme on samuti väga palju – 26. Etenduse jooksul tuleb teha palju väga kiireid kostüümivahetusi, sest trupis on näitlejaid, kes mängivad lavastuses mitut erinevat tegelaskuju.

Ka „Printsess Luluu ja härra Kere“ (edaspidi „Luluu“) puhul oli aktuaalne eeldus, et lavastus peab saama maja remondi hooajal mängimisvõimalusi üle Eesti. Kujundus oli võimalik teha pöördlavale, jättes välja lavavöö.

4. INSPITSIENDI TÖÖÜLESANDED UGALA TEATRIS

„Eesti keele seletavast sõnaraamatust“ võib lugeda, et inspitsient on näitejuhi abi, etenduse häireteta kulgemise ja lavatehnilise külje eest vastutaja (Eesti Keele Instituut, 2014).

„Eesti entsüklopeedia“ väidab sisuliselt sama, nimetades inspitsienti näitejuhi abi kõrval proovide ja etenduse tehniliseks ja korraldavaks juhiks (EE 2014 *sub* inspitsient). Inspitsienti nimetatakse ka etenduse juhiks. Igapäevatoos ei ole ma märganud nende terminite vahel erinevust, neid kasutatakse sõltuvalt isiklikust eelistusest või harjumusest. Kavalehelt võib lugeda terminit etenduse juht, teatrikollektiivi siseselt kasutatakse sõna inspitsient. Isiklikult arvan, et „etenduse juht“ hõlmab endast vaid etenduste läbi viimist, mis tegelikkuses, minu kogemusele toetudes, on vaid üks osa inspitsiendi töös. Kasutan seda väljendit ise vaid etenduse juhtimise ajal.

Inspitsiendi ülesanded on suures osas sõltuvad lavastusest ja selle mahust. On lavastajaid, kes väidavad, et ei vaja protsessi juurde inspitsienti enne peaproove, kuid on ka selliseid, kes vajavad inspitsienti kõikidesse proovidesse kui mõttekaaslast ja peegeldajat. Mina pooldan võimalikult palju proovides käimist, ka alguse perioodis, kus tundub ehk esmapilgul vähem teha olevat. Kuid just prooviperioodi alguses kujuneb välja tööstiil, kokkulepped töömeetodites, kontseptsioon ja trupitunnetus. Siis on kindel, et kõik, ka inspitsient, saavad lavastusest ja selle protsessidest sarnaselt aru, ning edasiste ülesannete püstitus on mõistetavam ning täitmine enesekindlam.

4.1.Prooviperiood

Uurin inspitsiendi töölepingu lisasse kuuluvat tööülesannete kirjeldust, et näha, mida tema tööülesanneteks paberil sõnastatult peetakse. Neist lähtudes püüan järgnevides peatükkides aru saada, milles need tööülesanded praktikas seisnevad.

Prooviperioodil on inspitsiendi tööülesanded sõnastatud nii: inspitsient on kohustatud abistama lavastajat proovide läbiviimise organiseerimisel, koordineerima kõigi lavastusega seotud olevate

näitlejate ja lavatehniliste töötajate tööd ning muretsema ja paigaldama etendustele ja proovideks vajaliku rekvisiidi. Lisaks kirjeldab tööjuhend, et inspitsient peab tagama lava- ja proovisaali ümbruses proovi ja etenduse ajal korra ja vaikuse, tegema lavastuse päevikusse sissekandeid proovide ja etenduste toimumise ja nendes osalevate näitlejate kohta, korraldama rekvisiitide vastuvõtmise, hoidmise, väljastamise ja mahakandmise, koostama lavastuse jooksva rekvisiidi aruande kuu lõpuks ja esitama raamatupidamisele, ning esitama trupijuhile kolmapäevaseks töökoosolekuks järgneva nädala proovide tööplaani. (vt lisa nr 5)

Siit võib välja lugeda, et Ugala Teatris täidab inspitsient ka rekvisiitori ülesandeid. Kuna mina olen inspitsient lavastuste juures koosseisuväliselt, ei laienenud minule vastutus väljaspool minu lavastusi olevate rekvisiitide puhul. Inspitsient peab ka aktiivselt osalema iganädalasel töökoosolekul. Seal liigub kõige paremini informatsioon muu majas toimuva kohta, mis on lavastuse koordineerimisel mõjutavaks faktoriks.

Inspitsienti peetakse proovides sageli ka vahelüliks lavastaja ja näitlejate vahel, võttes kuulda näitlejate märkuseid proovide käekäigu kohta ning vormistades need ettepanekuteks lavastajale. Sageli on ka vastupidi, tuleb püüda selgitada lavastaja otsuseid, mis näitlejatele või ka lavatehnilistele esmapilgul mõistetamatud tunduvad. Lisaks usun ise, et inspitsient peab olema ka võimeline kirjeldama lavastuse kontseptsiooni, ning oskama prooviprotsessi kulgemise kohta vajalikke inimesi konstruktiivselt ja delikaatselt informeerida.

Loeteludest on näha, et ülesandeid on mitmeid ja enamasti tuleb nendega tegeleda paralleelselt. See tähendab sageli teatud perioodidel väga pikki tööpäevi, eriti, kui proovide vahel tuleb juhtida ka etendusi.

4.2. Etendused

Eraldi on juhendis välja toodud ka etenduste ajal läbi viidavad toimingud. Taas võivad need ülesanded sõltuvalt lavastusest väga erinevalt tõlgendatavad olla.

Etenduse ajal kohustub inspitsient kontrollima dekoratsioonide, mööbli, lavainventari ja rekvisiitide paigutuse õigsust ja täpsust vastavalt lavastaja, kunstniku nõuetele ja organiseerima

selgunud puuduste kõrvaldamise, andma publikule märku etenduse ja vaatuse alustamisest, teatama näitlejatele ja lavatehnilisele töötajatele translatsioonivahendite kaudu etenduse algusest, andma valgustajale märku saali pimendamiseks, muusikaliste etenduste puhul orkestrile või helitehnikule muusika alustamiseks, avama ja sulgema eesriide statsionaaris (väljasõidu- ja külalisetendustel teeb seda tema korraldusel lavameister), pidama arvestustabelit truppi kuuluvate näitlejate etendustes osalemise kohta ja esitama selle raamatupidamisele ja trupijuhile, ning andma etenduse ajal vajadusel signaale valguse muutmiseks ja lavatehniliste võtete sooritamiseks. (vt lisa nr 5)

Lisaks arvan, et on tähtis tuua eraldi välja inspitsiendi vastutus näitlejate ja ülejäänud meeskonna teavitamisel etenduse andmisega seotud riskidest. Riskianalüüsi koostab tööregulatsioonidega tegelev inimene organisatsioonis, kelleks Ugalas on administraator. Selle loeb läbi inspitsient ja teavitab kõigist analüüsis kirjeldatud ohtudest näitlejaid, andes enda vastutuse omaks võtmise kinnitamiseks ka vastava allkirja. Märkasin, et riskianalüüs tehakse etendust vaadates, nägemata lava taha. Seetõttu ei ole „KITi“ riskianalüüsis täpselt juttu lavatagustest ohtudest, näiteks väga madalal, lavakujunduse küljes asuvad prožektorid, poodiumid, järsud trepid, liikuvad dekoratsioonid ja nii edasi. Inspitsient on ka see, kes vastutab etenduse ajal tekkivate probleemide lahendamise eest laval ja lava taga, selgitab probleemi tekkimise ja lahenduse üle asjassepuutuvate trupi liikmetega ning omab ka vastutust ja võimalust etendus vajadusel katkestada. Tähtsad, vastustusrohked punktid, mis minu isiklikul arvamusel peaksid tööjuhendis eraldi seisma. Eriti, kui seal seisab ka kirjas, et võin keelduda ülesandest, mis ei kuulu tööjuhendis kirjeldatu alla, või milleks tunnen, et puuduvad teadmised. Minu esialgsel hinnangul on ülesandeid, mida tööjuhendist välja ei ole võimalik lugeda, veelgi. Järgnevates peatükkides soovin selles selgusele jõuda.

5. LAVASTUSPROTSESSIST

Järgnevalt kirjeldan lavastusprotsessi, tuginedes iseenda kogemusele lavastuste välja toomisel. Protsessi liigendades on lihtsam inspitsiendil planeerida ja ennustada ülesandeid ja tööaega, lähtudes muidugi lavastuse enda spetsiifikast, kuid toetudes teatud korrapärale, mis erinevaid lavastusprotsesse võrreldes siiski esile kerkib.

Inspitsiendi jaoks algab lavastusprotsess sageli eelkavandite koosoleku ning kavandite vastuvõtuga, kus selguvad lavastuse mastaap ning eelnõuded (rekvisiitori, kujunduse, kostüümide ja grimmi eeldatav töömaht, plaanid väljasõitudeks jne). Seal arutatakse just lavatehniline pool läbi, et ennetada juba eos tekkida võivaid probleeme. Samuti lepitakse kokku, mida vajatakse lavale esmajärjekorras, ning millisel hetkel on kujundus lavaproovideks piisavalt valmis. Selleks ajaks on lavastaja ja trupijuht koostanud ka esialgse ja üldise proovigraafiku, millest inspitsient prooviprotsessi koordineerimisel lähtuma hakkab.

Oluline sündmus on esimene lugemine, kuhu kõik lavastuse välja toomisega kokku puutuvad isikud oodatud on. Trupp loeb esmakordselt koos materjali läbi ja lavastaja tutvustab oma visiooni. Seal saab kogu lavastusmeeskond aimduse sellest, mis proovisaalis juhtuma hakkab ja millen jõuda püütakse. Leian, et töö kulgemisele ja hilisemale info liikumisele tuleb see kasuks.

Prooviperioodi tavapärase proovide arv on 40 proovipäeva, kus ühes päevas on prooviajaks arvestatud seitse tundi – hommikune proov kestab neli ja õhtune kolm tundi ja tavaks on jätta kahe proovi vahele kolmetunnine paus. Minimaalselt peab paus olema kaks tundi pikk (Näitlejate liidu kollektiivleping, lk 2). Nii on repertuaariteatris kujunenud tavaks, kuid vahel tehakse proovi ka teistsuguse jaotusega, sõltuvalt poolte kokkuleppest või muudest mõjuvatest faktoritest. Prooviperioodis tervikuna olen enda jaoks eraldanud **analüüsiperioodi, „tuiamise“ perioodi, lavaproovid ning peaproovid**.

Analüüsiperiood moodub proovisaalis laua taga lugedes, leides lavastusele ja rollidele mänguvõtmeid. Kogu materjal mõtestatakse endale lahti nii ulatuslikult kui võimalik ning lepitakse kokku tegelastevahelised suhted ja tervikule kasulikud olevad nüansid.

„**Tuimiseks**“ nimetab etüüdide ning misanstseenide otsimise proove lavastaja Vallo Kirs ja leian, et see on väga tabav. Need on proovid, kus laua tagant on äsja püsti tõustud, sest tekst on muutunud piisavalt omaks ja tekib vajadus liikuda ning kasutada ka käepärast rekvisiiti. Inspitsiendil muutub sellest perioodist alates töötempo kiiremaks, kuna proovides tekib palju ettenägematuid soove ja ideid. Nendes proovides peab inspitsient olema valmis reageerima ootamatutele rekvisiidisoovidele, olema paindlik proovigraafiku võimalike muudatuste suhtes ja sellega seondult hoolitsema trupi õigeaegse informeerituse eest.

Lavaproovides tõstetakse kogu proovisaalis tehtu lavale, kohandatakse seda, mõeldakse juurde nüansse ja mänguvõtteid ka seoses lavakujunduse elementidega. See, mis proovisaalis tundus toimivat, laval ei pruugi toimida ning vastupidi. Lavaproovide alguses ei ole sageli kogu kujundus veel valmis – vajadusel elemente markeeritakse. Küll aga valmib kujundus jooksvalt ning enne peaproove toimuvateks tehnilisteks proovideks on reeglina lavakujundus valmis. Siis tehakse lavatehniline proov, proovipäev kujunduse tehniliste detailide viimistlemiseks. Kunstnik saab koostöös lavatehnilise meeskonnaga tehtu üle vaadata ja vajadusel parandusi teha. „Teater peab võimaldama kaks dekoratsiooni montaažiproovi – vähemalt 14 proovi enne esietendust; 2 valgustehnilist (nendest üks koos osatäitjatega või nende asendajatega), 2 helitehnilist proovi ja 2 videotehnilist proovi, millele peab eelnema läbimäng kõigi osaliste ja dekoratsiooniga – vähemalt 6 proovi enne esietendust, kusjuures võimalusel ja vajadusel võib neid proove ühendada.“ (Tehniliste töötajate kollektiivleping, lk 3)

Peaproovid on proovid, kuhu on kaasatud kogu lavastusmeeskond – lavameistrid, grimeerijad, kostümeerijad, heli, valgus ja olemasolul video. „Teater peab võimaldama enne esietendust vähemalt kolm peaproovi, kus kõik tingimused ja vahendid vastavad etendusele ja vähemalt ühe peaproovi etenduse korras ilma katkestusteta.“ (Tehniliste töötajate kollektiivleping, lk 3) Peaproovides saavutab lavastus terviklikkuse ning peaks muutuma igale lavastusmeeskonna liikmele hästi tuttavaks. Ideaalis peaks nüüd tähelepanu olema suunatud tervikliku dünaamika otsimisele, mitte enam näitleja üksikliinile ning lavastuse sisulisele analüüsile. Peaproovid kulmineeruvad **kontrollatendusega**, mis tähendab etenduskorras läbimängu teatri töötajatele.

Kui prooviprotsess on kontrollatendusega lõppenud, algavadki etendused. Kui etenduste vahel on rohkem kui 45 päeva, on tehnilistel töötajatel õigus taastusproovile peaproovi tingimustes

(Tehniliste töötajate kollektiivleping, lk 3). Näitlejatel on õigus taastusproovile, kui viimasest etendusest on möödas rohkem kui 28 päeva. (Näitlejate liidu kollektiivleping, lk 2).

6. INSPITSIENDI ÜLESANNETEST LAVASTUSTES „KAHE ISANDA TEENER“ JA „PRINTSESS LULUU JA HÄRRA KERE“

Eelnevalt kirjeldatud inspitsiendi tööülesanded Ugala Teatri tööjuhendis ning prooviprotsessi arengu mõistmine on vundamendiks prooviprotsessi korraldamisel, kuid ei kirjelda kõiki nüansse, mida inspitsiendi töö sisaldab. Suuresti seetõttu, et iga antud loetelus kirjas oleva ülesande sisu sõltub lavastusest ning ka sellest, mis toimub lavastuse ümber väljaspool prooviprotsessi. Seetõttu kirjeldan siin peatükis just tegelikke ülesandeid, võrreldes neid tööjuhendiga. Pean vajalikuks kirjeldada alljärgnevalt veidi ka ajalist mahtu.

Nii „KIT“ kui ka „Luluu“ algasid kogu trupi jaoks esimese lugemisega vastavalt 5. oktoobril 2013 ning 1. veebruaril 2014. „KITil“ oli proovipäevi kokku 49 (arvestades sisse ka lauluproovid), „Luluu“ 53. Keskmise proovipäevade arv on lavastuse ette valmistamiseks 40. „KITi“ puhul oli plaan teha novembris ja jaanuaris proove intensiivsemalt, sest oktoobris ja detsembris olid näitlejad muude lavastustega hõivatud. See-eest oli kujundusel aega töökodades valmida ning terve jaanuari sai teha proove pea täislaval. Poole hooajaga andsime kokku üksteist etendust, esimesel kuul kuus etendust. Hiljem hakkavad rohkem mänguaega saama taas uued lavastused ning mängukordi jääb vähemaks.

„Luluu“ esietenduse kuupäeva nihutati erinevatel põhjustel mitu korda edasi, kuna kujunduse suurus ei võimaldanud saada seda valmis esialgse esietenduse kuupäevaks. Rääkimata sellest, et on vaja ka aega, et viia läbi täiskujundusega lava- ja peaproove. Etendusi jõudsime anda kokku viis, kuna lavastus tuli välja üsna hooaja lõpus (23 aprill).

6.1. Prooviperiood

Prooviperioodil liigendan tehtut perioodide kaupa, mille üksteisest eraldan „Lavastusprotsessi“ peatükis kirjeldatud ja põhjendatud süsteemi järgi: analüüsiperiood, „tuiamise“ periood ning lava- ja peaproovid, kuna iga periood tõi endaga ülesandeid juurde.

„KITi“ valmimine etendusteks alates esimesest lugemisest kestis peaaegu neli kuud, kuid intensiivseimaks saab nimetada kindlasti jaanuarikuud, mil alustasime proove suurel laval koos kujundusega. „Luluu“ prooviperiood kestis pea kolm kuud, kuid kõik kuud nii intensiivselt kui proovigraafik võimaldas.

Esimestel lugemistel olid mõlema lavastuse puhul kohal kogu trupp ning loeti läbi originaalmaterjal. Sama oluline oli „KITi“ puhul teine lugemine, kus loeti läbi suurte muudatustega dramaturgi ja lavastaja dramatiseeritud materjal. See ei leidnud aga trupi poolt väga tugevat poolehoidu, ning koos hakati leidma kuldset keskteed originaali ja dramatiseeritu vahel.

6.1.1. Analüüsiperiood

Analüüsiperioodil oli minu ülesanneteks:

- Proovigraafiku planeerimises osalemine ning pidev kooskõlastamine lavastaja, näitlejate, maja administratiivse ja tehnilise poolega.
- Näitlejate töötundide ja kohalviibimise kohta arve pidamine
- Inspitsiendi päeviku pidamine iga proovi kohta.
- Proovi õigeaegse alustamise, lõpetamise ning pauside meelde tuletamine.
- Tekstimuudatuste üles märkimine
- Esialgse rekvisiidinimekirja koostamine

Suur osa neist ülesannetest kuuluvad tööjuhendis punkti alla, mis kirjeldab lavastaja abistamist proovide läbiviimise organiseerimisel ning kõigi lavastusega seotud olevate näitlejate töö koordineerimist. Sellele kõigele lisandub lavastuskontseptsiooni, trupi ja trupile sobivaimate töö-

ja suhtlusmeetodite tundma õppimine, mis toimub tõenäoliselt proovides aktiivselt kaasa mõeldes iseenesest ja selle kirjeldusel ei pea ma vajalikuks peatuda.

Alustangi proovigraafikuga, kuna sellega tegeleb inspitsient minu hinnangul proovide ajal kõige rohkem. Mida rohkem osatäitjaid, seda rohkem planeerimist. **Proovigraafiku planeerimises** on põhiroll lavastajal, kes tunnetab kõige paremini, millega ja kui kaua on kõige olulisem tegeleda. Inspitsient on tema kõrval tugi, kes hoomab proovigraafiku sobivust ülejäänud maja tööplaanidega (vt lisa nr 6), osaledes iga nädal toimuvatel töökavakoosolekutel ning suunab lavastaja tähelepanu vajalikele detailidele. Inspitsient ei tee graafikut üksi valmis, küll on tal õigus avaldada arvamust ja anda lavastajale nõu.

Proovigraafikule on võimalik läheneda väga erinevate meetoditega, mis sõltuvad lavastaja eelistustest, lavakujunduse valmimise tempost, või lavastuse lisategevustest näiteks turunduslikult. „KITi“ puhul valmis proovigraafik täpsema informatsiooniga paari päeva kaupa. Lavastaja püüdis proove planeerida väga täpselt, vahel lausa poole tunni kaupa, põhjendades seda isikliku eelistusena luua kõrgeid eesmärke. Proovigraafikus mitte püsimine muutus tavapäraseks ja ajas truppi segadusse. „Luluu“ puhul sai aga koostatud proovigraafik nädalaks, kuid vabamas võtmes. Trupp oli sellise meetodiga üldiselt päri. Mõlema lavastuse puhul oli ka proove, mille sisu sai meelega lahtisena hoitud, et planeerida sinna jooksvalt mõni tegevus, mis plaanipäraselt ei edenenud. (vt lisa nr 7, lisa nr 8)

Näitlejate proovitundide ülesmärkimine. Näitlejate kohalviibimist kajastan alati lisaks eraldi tabelile ka inspitsiendi päevikus. Proovitunde märkin üles just koosseisulistel näitlejatel, kuna külalishäälsetel on enamasti lepingus kirjas teistsugused sätted, kui ei anta teistsugust korraldust. Põhjus proovitundide üles märkimiseks on töötundide arvestus, mida peab lõpuks trüpujuht.

Inspitsiendi päeviku täitmise juhendit minule teadaolevalt ei eksisteeri, kuigi selle pidamise kohta on punkt eraldi välja toodud tööjuhendis. Ainus nõue tundub olevat, et kirjas peavad olema kohal viibinud näitlejad ja proovi toimumine, ülejäänud on inspitsiendi kätes. Olen lehitsenud vanu päevikuid ja neid on täidetud väga erinevalt. Pean ise oluliseks ka märkida ära põnevad seigad või proovi meeleolu. (vt lisa nr 9) Inspitsiendi päevik läheb hiljem dokumendina teatri arhiivi, lisaks aitab pidada ka statistikat prooviaegade kohta üldiselt – kui palju toimub proove,

mis on stseenidega tegelemise vahetõrge jne, kunagi näiteks teatriuurijale tänuväärseks osutuv informatsioon.

Proovidistsipliini hoidmine väljendub suuresti selles, et proov algaks ja lõppeks õigel ajal. Eraldi ei ole seda tööjuhendis välja toodud, kuid igapäevaselt oodatakse kellal silma peal hoidmist ning teatamist just initsiendilt. Pean seda vajalikuks eraldi välja kirjutada, sest see on minu arvates üks keerulisemaid ülesandeid eriti värskele initsiendile, pannes proovile loomingulise ja korraldusliku tasakaalu tunnetamise. Kui proov käib juba laval, mitte proovisaalis, on proovi algusest, lõpust ja pausidest translatsioonisüsteemi teatamine kasulik informatsioon pea kõigile maja töötajatele. Lisaks näitlejatele ja lavastajale puhkuse andmiseks on prooviaegadest kinni pidamine sageli tähtis ka selleks, et oma tööd lavastuse valmimiseks saaksid teha teised – kostüümiosakond kostüümiproove, turundusosakonnale on kättesaadav pauside ajal lavastaja, dekoraator-kunstnikud saavad viimistleda laval kujundust ja lavameistrid pääsevad ligi teisel pool lava asuvatele ladudele.

Ma püüdsin esimestel kuudel enamasti lavastajale proovi lõpust omavahel teada anda, et ta saaks infoga toimetada nii, nagu talle endale sobib. Kui märkasin ajapikku trupi hulgas proovide hilise lõppemise pärast pahameelt, hakkasin informatsiooni edastama valjuhäälselt, et näitlejatele jääks valik – kas minna koos edasi või lõpetada proov. Keerulisem on hallata pauside pikkuseid, kuna vajataksegi hingetõmbeks erinevalt aega ning sageli läheb proov sisuliselt koridoris või puhkeruumis vesteldes ka edasi. Hilisemates proovides sõltus pausi pikkus tihti ka minu tööst lava valmis seadmisel. Kui proovi lõpetamine on keerulisem, siis alustamiseks kehtib küll kuldreegel – proov algab täpselt kell üksteist, kui ei ole öeldud teisiti, ja siis peavad olema kõik alustamiseks valmis.

Tekstimuudete ülesmärkimisest. Teksti analüüsidest tehakse sinna sageli sisse muudatusi ja nendega on kasulik kursis olla – lisaks märkis neid üles „KITi“ proovides ka lavastusdramaturg. Mina viisin tekstimuudet sisse selleks, et hilisemal perioodil oleksin võimeline näitlejat tekstiga aitama ning sõnateatris on paljude muudete märgiks just sõna või lause. „Lulu“ proovides dramaturg ei viibinud. Seetõttu oli mul nendes proovides ka rohkem kirjutamist ja palju jäi ka lavastaja õlule. Tööjuhendis olevate punktide alla on keeruline sellist ülesannet kategoriseerida, ometi tundub proovis kõigile loogiline, et kui keegi tekstiraamatuga juba juures viibib ja vaatleb, saab ta näitlejat ka tekstiga aidata.

Juba esimese lugemise ajal algab esialgse **rekvisiidinimekirja loomine**, mis tööjuhendist lähtudes on ettevalmistav protsess etenduseks vajaliku rekvisiidi soetamiseks. Kuigi analüüsiperioodis veel rekvisiiti ei kasutata, on tekstiramaamatu põhjal võimalik saada hea aimdus, mis lavale tulema peab. Lisaks on vahel hea mõne suurema eseme puhul otsingutega väga vara alustada. Heaks näiteks on „Luluu“ puhul lavale toodavad elusuuruses luukered, mille leidmine võib olla väga aeganõudev. On ka lavastusi, kus lavastaja ja kunstniku poolt on rekvisiidinimekiri juba koostatud, kuid antud juhul tegin seda mõlema lavastuse puhul ise. (vt lisa nr 10, lisa nr 11)

Analüüsiperiood kestis „KITi“ puhul umbes kaks nädalat. „Luluu“ analüüsiperiood oli keskmiselt nädalapikkune – mõndade stseenidega istuti laua taga vähem, mõndadega kauem. Inspitsiendile on see aeg sisse-elamiseks. Eriti kasulik on sellel ajal proovidest osa võtta ja aktiivselt kaasa mõelda, kui kogemust on veel vähe. See annab võimaluse tutvuda majaga, täpsustada oma ülesannete sisu, luues lavastajaga erinevad kokkulepped töö kulgemiseks.

6.1.2. Tuiamise periood

Tuiamine, ehk misanstseenide otsimine algab, kui näitlejad selleks valmisolekut üles näitavad. See tähendab inspitsiendile, et lavastusse sisse-elamise periood on läbi. Proovides viibimine muudab info liikumise operatiivsemaks. Ideede tekkimisel saab proovi koheselt vajaliku rekvisiidi tuua ja kooskõlastada ideid kunstniku või mõne muu asjasse puutuva isikuga. Eelnevalt tekkinud ülesannetele lisandusid järgmised:

- Rekvisiitide otsimine, nende parandamine või parandada laskmine.
- Kunstniku ja kunstnik-dekoraatoritega konsulteerimine rekvisiitide omaduste suhtes
- Teksti ette ütlemine tekstiraamatu ja muudete põhjal.
- Proovidele lisaks toimuva kõrvaltegevuse assisteerimine/korraldamine.
- Osalemine kavandite vastuvõtul.

Võrreldes seda nimekirja tööjuhendiga, ei ole viimases kirjas proovidele lisaks toimuva kõrvaltegevuse assisteerimist, ometi mulle säärased ülesanded sattusid. Ka kavandite vastuvõtul osalemine ei ole tööjuhendis kirjas, kuid see-eest on eelkavandite koosoleku käskkirjas kohustusliku osavõtjana kirjas ka inspitsient.

Tulen siinkohal „tuiamise“ perioodil tekkinud ülesannete analüüsi juurde. Algas **töö rekvisiitidega**, millele kulus suur osa proovivälisest ajast. Nimekiri täieneb pidevalt, mõtteid tekib enamasti juurde. Proovide niivõrd varajases faasis mängitakse asendusrekvisiidiga. Suurema osa rekvisiidist on võimalik välja otsida juba varem, ent kasutusse paslik võtta hiljem, hilistel lavaproovidel – sõltuvalt esemest. Rekvisiidi väljaotsimisele ei ole mõistlik samas liiga vara väga palju aega kulutada – pigem saab kaardistada, mis ladudes olemas on. Põhjus on, et kõik ideed võivad veel mitmeid kordi muutuda. Ideid, mis lõpuks ei teostunud, oli ka antud lavastuste puhul erinevaid – potilillest, mis võiks olla kummist ja hästi põrkav kuni selleni, et kogu toit, mis lavale tuleb, võiks olla päris (näiteks vasikapraad kastmes, keeduliha jne).

On ka rekvisiite, mille funktsioon ja omadused selguvadki proovides. Avastasin ka sellise huvitava nähtuse nagu „rekvisiiditundlikkus.“ Nägin, et näitlejad suhtuvad rekvisiitidesse väga erinevalt. Kui ühel näitlejal on sisuliselt ükskõik, mis tema käes mõnda eset kujutab, on teisel väga keeruline. „KITis“ osutusid väljakutseks kohvrid. Leidsin küll laost sellised, mille puhul pidasin tekstile toetudes oluliseks, et need avaneks esialgu lihtsalt ja kiiresti. Peagi selgus, et näitlejale niimoodi sobi. Etüüde tehes selgus ka, et kohvrid ei tohi vajuda pärani lahti, vaid täpselt poole peale. Lisaks peavad nad olema põhjast piisavalt rasked, et kohvrile saaks toetada erinevaid esemeid ilma, et see ümber kukuks. Kui see oli muutunud kindlaks, soovis näitleja neid saada võimalikult ruttu. Kunstnik aga keeldus kavandeid nii kiiresti töösse andmast, väites, et enne esietendust võib veel palju muutuda. Nii tehti kohvristseeni ainult tungival vajadusel näiteks läbimängude puhul, kuni said valmis need, mille kunstnik proovidest saadud kirjeldusi arvesse võttes kavandas.

Lavastuse prooviväliste tegevuste assisteerimine - lisaks proovidele, toimus tihedam koostöö ka turundusmeeskonnaga. Näiteks plakati pildistamine, mis tähendas kunstniku ning lavastaja kontseptsiooni ja vajadustega tutvumist ning vastava dekoratsiooni, rekvisiidi, ruumi ja aja leidmist. Harilikult tegeleb selle kõigega inimene, kes vastutab plakati valmimise eest, kuid „KITi“ puhul oli tegu asjade kokkulangevusega ning nõustusin vaatamata pikaks veninud päevale abiks olema. „Luluu“ puhul kummalisel kombel keegi teine lihtsalt ei teinud midagi ja eeldasin lihtsalt ise, et pean järelikult initsiatiivi üles näitama.

Kuna inspitsiendiga seostub paljudele teatri töötajatele korraldus kõige üldisemas mõttes, on lihtne võtta endale ülesandeid, millest võiks ka keelduda (on ju lausa juhendis kirjas, et inspitsiendil on õigus keelduda ülesannetest, mis ei kuulu lepingujärgselt tema tööülesannete

hulka). Noore, vähese kogemusega töötajana on aga raske leida seda õiget momenti. Tuiamise perioodil tuleb seda kõige rohkem ette, sest siis hakkab kõik alles välja kujunema ja proovitakse järgi palju sellist, mis lõpuks sageli lavale ei jõuagi. Sel perioodil tulebki olla kõigeks valmis ning ammutada kogemusi.

6.1.3. Lava- ja peaproovid

Kolm nädalat enne esietendust algasid „KITi“ lavaproovid. Kujundus oli selleks ajaks juba peaaegu valmis. „Luluu“ puhul algasid need juba kuu aega enne esietendust, kuid toimusid kavandite hilise vastuvõtu ja suure kujunduse tõttu nädalaid ilma kujunduseta, markeeritud laval.

Ülesannetest lisandusid:

- Lavatehnilise personaliga suhtlemine, nende töö koordineerimine proovide ja läbimängude ajal.
- Lava markeerimine
- Kunstniku, muusikalise kujundaja, liikumisjuhi, valguskunstnikuga suhtlemine proovigraafiku- ja prooviprotsessi teemadel.
- Lõpliku rekvisiidinimekirja kinnitamine, etendustesse mineva rekvisiidi kasutusele andmine ja hooldamine.

Üldistades võib öelda, et need ülesanded kuuluvad kõik proovide korraldamise assisteerimise hulka.

Lavatehnilise meeskonnaga algabki tihedam **suhtlus** lavaproovide ajal. Proovigraafik sõltub ka kujunduse valmimise tempost ning lavatehniliste töötajate endi graafikust tehniliste toimingute teostamiseks. Näiteks, millal oleks võimalik üles panna „Luluu“ proovideks asenduspoodiumid jne. Hea on sellised asjad ideaalis kokku leppida juba proovigraafikut tehes, antud juhul ei olnud see erinevate kokkulangevuste tõttu võimalik. Mängukava planeerides ei ole uuslavastuste tehniliste mahtude kohta trupijuhil sageli õigel ajal täpset infot ja seetõttu on lavatehnilistel töötajatel väga kerge tekkima tööajas ülekoormus. Kiiretel nädalatel tuleb sellega arvestada.

„KITi“ puhul ei olnud see probleem pidevalt aktuaalne, proovigraafikusse see ületamatuid takistusi ei toonud. Kuigi vahel tuli neil oodata proovis ka asjatult, oli sageli võimalik proovis

tehtavat ümber tõsta vastavalt vajadusele. „Luluu“ puhul oli proovigraafikus lavatehniliste töötajate koordineerimist rohkem. Näiteks tuli proove teha ebatraditsioonilistel aegadel, et sobida lavatehnilise meeskonna graafikuga. Eriti, kuna „Luluus“ oli lavapoisse nende rollide tõttu laval vaja sageli ka enne peaproove. Lisaks oli määrav asjaolu, et pöördlava on õigus pöörata vaid lavameistril (mis välistab ka lavapoisid) – niiet iga kord, kui toimus suur väljasõit, kus viibisid kõik majas töötavad lavameistrid, tuli leida proovidesse alternatiive. Eriti keeruline oli see ülesanne peaproovide ajal.

Töö rekvisiitidega jõuab peaproovides lõppfaasi. Enamasti on peaproovideks ja läbimängudeks rekvisiidinimekiri peaaegu täielikult paigas – sageli kärbitakse midagi veel välja. „KITis“ jõudis ka veel viimasel päeval rekvisiidinimekiri nii kasvada kui kahaneda. Suurem osa nõutud „Kahe isanda teenri“ rekvisiidist oli aga leitav või valmistati juurde Ugalas. „Luluu“ rekvisiidinimekiri sai paika varakult, viimastel nädalatel kärpis kunstnik seda ka vähemaks. „Luluu“ rekvisiidi hulka kuulub palju dekoratiivset rekvisiiti, mida näitleja mängu ei võta, kuid mis rohkem ilmestavad ruumi, mis lavale on tekitatud – ladustamisel võtab see palju ruumi.

Kuigi kursis tuleb olla paljuga, on peaproovideks paljud ülesanded juba lahenduse leidnud ning inspitsient tegeleb endale logistika kinnistamisega, kui aeg seda vähegi võimaldab. Selleks hetkeks on lavastus ja teatud meeskonnadünaamika juba selgem, mis leevendab tõsiselt probleemolukordade mõju proovidele.

Kokkuvõtteks võib öelda, et prooviprotsessi jooksul arenevad ülesanded välja väga loomulikult ja seetõttu ei ole aega kunagi keset protsessi mõtelda, kui palju tegelikkuses korraga toimub. Küll aga, hiljem selle üle järele mõteldes tekib tunne, et tähele tuli panna nii palju, et tegu on kaardistamatu ametiga.

6.2. Etendused

Etendused on prooviperioodiga võrreldes jäämäe tipp – tuleb läbi viia sisse harjutatut, kuigi ka etendused võivad üksteisest erineda. „KITi“ etendusi andsime hooaja jooksul kokku 11, nendest neli olid väljasõiduetendused Rakvere Teatrisse, Salme Kultuurikeskusesse, Endla Teatrisse ja

Vanemuisesse. „Lulu“ etendusi andsime toimunud hooajal kokku viis, kõik etendused toimusid Ugala Teatri suurel laval.

Etenduste ajal on antud lavastuste põhjal üles loetletavad järgmised ülesanded:

- Rekvisiidi paigaldamine etendusteks ning hiljem koristamine ja pakkimine.
- Nii trupi kui teatud tehniliste töötajate etendusel viibimise kohta arvestuse pidamine.
- Inspitsiendi päeviku pidamine etenduste kohta.
- Etenduse eel ja ajal tehnilise töö koordineerimine.
- Lava seisukorra kontrollimine, vajadusel paranduste korraldamine.
- Translatsioonivahendi (krapu) kaudu kõigile etenduses kaasategevatele etenduse ja vaatuse algusest ning lõpust, vajadusel ka tehnilistest muudetest teatamine.
- Publikumärkide andmine, publikuteenindusega kontakti hoidmine.
- Etenduse alustamine.
- Etendusega seotud probleemolukordadele lahenduse leidmine.
- Näitleja hoiatamine laval olevate ohtude eest, mis on välja toodud riskianalüüsis.

Antud ülesanded on kirjeldatud üldstatumalt ka tööjuhendis. Varasemalt olen ka juba märkinud, et loetelus viimane – näitleja teavitamine laval olevate ohtude kohta – peaks niivõrd suure vastutusena olema ka tööjuhendis täpsustusena kirjas.

Esietendusteks suutsin mõlema lavastuse puhul välja töötada **rekvisiitide paigutamise** süsteemi, mis mõndade etenduste käigus ka muutus sageli mugavuse tõttu. Süstematiseeritus ja dokumentatsioon on etenduse juhile oluline ka seetõttu, kui ootamatul põhjusel peaks etendust juhtima keegi teine. Vastasel juhul võtab uuel inimesel tingimustega kohanemine liiga kaua aega ning detailideni ei tunne tema ülesandeid antud lavastuse juures mitte keegi teine. Väljasõiduetenduste puhul on rekvisiidualane vastutus teistsugune, kuna ei pruugi olla lihtne kogemata puuduolevaid või juhuslikult purunevaid esemeid millegagi asendada. See teeb tülilikaks etenduseks valmistumise.

Etendustes kasutusel olevat rekvisiiti ladustatakse Ugala Teatris rekvisiidikastides. Peale iga etendust pakitakse rekvisiit sinna sisse jälle kokku ja lavapoisid tõstavad selle riiulisse, väljasõidu korral otse riiulist veoautosse. Inspitsiendi vastutus on pakkida rekvisiit ära nii, et ka kõige hapram ese on kastis purunemiskindlalt. Hapraid esemeid on võimalik kaitsta erinevat sorti mullikiledga, pulbrid ja vedelikud tuleb samuti eraldi ära pakendada.

Näitlejate ja tehnilise meeskonna etendustel viibimise kohta tuleb inspitsiendil arvestust pidada. See on oluline töötajatele makstava punktitasu tõttu. Inspitsient peab arvestama punktitasusid koosseisuvälistel näitlejatel ja näiteks ka rollilepinguga lavapoistel (Näiteks „Luluus“), valgustajal ja ka inspitsiendil endal. Väljasõitude puhul lisanduvad juba täiendavad nüansid. Antud tabel tuleb esitada iga kuu seisuga finantsjuhile. (vt lisa nr 12) Minul tuli silmas pidada esialgu vaid ühte, hiljem kahte lavastust. Sageli on teatris töötaval inspitsiendil aga kümnekond erinevat lavastust, mille etendustega arvet tuleb pidada.

Inspitsient vastutab lava korrasoleku üle, see tähendab korralist kontrolli enne iga etendust. Ometi ei ole võimalik ette ennustada, kas etenduse ajal samuti kõik vastu peab („KITis“ kiiluvad sageli kinni eesriie ja silt). „Luluu“ etenduste ajal on kõige suuremaks hirmuks see, et lava ühel hetkel ei pööra. Selleks on trupiga kokku lepitud, et tuleb jätta etendus pooleli, sest mitte kuidagi ei ole võimalik kõiki neid stseene läbi viia ühes pildis. Üldiselt aga, mida etendused edasi, seda sujuvamaks need tehnilised detailid muutuvad.

Inspitsient alustab etendust – see tähendab, et ta teavitab ja palub valmis tulla kõigil vaatust alustavatel osatäitjatel ja saab kinnituse, et kõik on kohal. Süsteem on minu kogemusel kujunenud välja nii, et inspitsiendi öeldud kellaajal avavad teenindajad publikule saaliuksed, inspitsient annab publikumärgid, publikuteenindajad annavad märku, et saal on valmis, ning näitlejate ja tehniliste töötajate valmisolekul võib etendus alata. On ka etenduskohti, kus puudub translatsioonisüsteem, mis muudab side pidamise keerulisemaks – rohkem on ringi jooksmist ja ebakindlust.

Väljaspool statsionaari etenduste andmine sõltub väga kohalikest tingimustest ning tuleb olla väga paindlik. Inspitsiendi töö teeb keerulisemaks vaid teistsugused töövahendid ja meetmed näiteks inspitsiendi puldi funktsioonidest sõltuvalt. Raskem on hinnata ka seda, kas lava on korras, sest uus lavaruum moonutab ning sageli peabki leidma väljasõitude mõndade elementide jaoks uusi lahendusi. Kõige kogenematum meie lavastusmeeskonnas olingi väljasõitude puhul mina, kes paljude väljasõidu sihtkohtade lavatagustes varem kunagi ei olnud käinud. Nüüd on need aga tuttavad ning süsteemid on igal pool küll omamoodi, kuid väga lihtsasti omandatavad.

Äsja kirjeldatud ülesanded vajavad täitmist iga etenduse juures, olenemata lavastusest. Jätkan nüüd täpsustavalt aga lavataguste ülesannete kirjeldamisega, mis olid lavastuste spetsiifilised ning tööjuhendis ei kajastu.

6.2.1. Lavastusest sõltuvad ülesanded etenduse ajal

Järgnevalt tutvustan ülesandeid, mille täitmine kuulus lavataguse töö organiseerimise iseenesest mõistetavaks osaks, kuid mida tööjuhendist otseselt ei leia. „KITi“ etenduse ajal on lava taga ülesanded lisaks tavapärasetele toimingutele sellised:

- Manuaalselt tuleb liigutada kujundusse tehtud eesriiet, asukohta kirjeldavat silti
- Liigutada lainete, gondli ja kassi siluetti,
- Ulatada näitlejale lavale kätte rekvisiit, võtta rekvisiiti vastu.
- Tõsta ümber kohvrid ja nende sisu.
- teha lavamuuteid eesriide taga.
- Õigel ajal panna valmis rekvisiidilauale toit.
- Vaheaja valmis panna teine vaatus.

Lavatehnilised ülesanded tuleb delegeerida võimalusel lavapoistele. Nad liigutavad antud juhul gondlit, laineid ja kassi. Nad tõstavad ka mööblit ja minuga koos minu käe järgi langetavad ja tõstavad eesriiet. Küll aga püüan ise kinni näitleja poolt visatud taldrikukuhja, kuna oleme seda näitlejaga korduvalt harjutanud. Etenduste andmisel on väga tähtis ka lavameister. Tema koordineerib minult saadud juhiste järgi lavapoiste tööd ning on abiks lavatehnilistele väljakutsetele lahendusi leides. Näiteks nuputasime mitu etendust, mismoodi saada sujuvamaks aeg-ajalt väga valesti fikseeruv silt portaalis. Nüüdseks liigub silt juba palju sujuvamalt, kuigi teatav ebastabiilsus on lavastaja poolt lausa nõutud – ikka et edasi anda arhailise teatri tegemise tunnet.

„Luluu“ etenduse ajal on lavatagused ülesanded järgnevad:

- Asetada õigel ajal lahti tõmmatavate tubade taha raskused, need ära võtta.
- Viia läbi sujuvad, sisse lavastatud lavapöörded.
- Koristada ja valmis panna jooksvalt pöördlaval erinevad mängupaigad järgmiseks stseeniks.

- Aidata läbi viia kostüümivahetusi.
- Juhtida puldi abil lava tagant laval sõitvat kalaluukere Kerberost.
- Täita teiseks vaatuseks vee ja suruõhuga vahukustuti.

Pöördlaval tuleb piltide kordaseadmine ajastada väga täpselt ning teha kiiresti, sest stseenid on etenduses väga kiired. Samuti on seetõttu väga kiired kostüümivahetused – olen abis härra Kere muutmisel preili Kereks ning koer Muki vahetamisel politseiülem Pliiatsiks. Lisan, et viimast vahetust pidasime esietenduseni võimatuks, kuid etenduste möödudes jäi aega isegi üle. Laval sõitvat mudelauto põhjale paigaldatud kalaluud juhin lava tagant mina, kuna lavapoisid peavad olema sellega samal ajal laval ning neil ei ole võimalik seetõttu teda juhtida. Samas on kalaluud ja tema sõidutamist laval väga palju – oleks olnud aeganõudev keegi selle jaoks eraldi sisse õpetada. Igaks juhuks olen kirjutanud tekstiraamatusse sõidutrajektoorie kohta ka seletused.

Kogu tehniline „*que list*“ (välja arvatud valgus ja heli) seisabki mul kirjas tekstiraamatutes, kuna märksõnadeks on alati tekst - välja arvatud „Kahe isanda teenri“ esimese vaatuse viimane stseen, kus tuleb hoolega jälgida toitade lavale saatmise ja lavalt vastu võtmise logistikat. Valguskujundust ma läbi ja lõhki ei tunne, tean vaid kindlaid kohti, mis peavad teatud stseenides olema välja valgustatud, selle puudumisel olen läbi translatsioonid pidanud ka veast teatama ja paluma selle parandamist, kuid harva.

Kuna kõik lahendused mõeldakse välja peaproovides, tuleb etenduste ajal kõike vaid kinnistada. „Kahe isanda teenri“ puhul oli esietenduse andmine küll ärev, kuna tervikut ei olnud me sellisel kujul läbi mänginud ning olime seetõttu lavameistriga võimalikult valvel. Etenduste andmise rutiini murravad ka väljasõidud - uued keskkonnad - ning ootamatult etenduste ajal esinevad väljakutsed. Iga etendus on üksteisest ikka piisavalt erinev. Ka etenduse kulgu süvenemine on oluline, et osata vajadusel etenduste käekäiku adekvaatselt edasi anda. Mulle kui noorele inspiatsionidile oli see raske, kuna puudus kogemuste pagas etendusel toimuvate probleemolukordade tõsiduse hindamiseks. Ikka tundub kõik tõsine, kuid nüüd olen hakanud neid hindama mõju järgi etenduse edasisele käekäigule. Järgnevalt keskendungi probleemidele ja väljakutsetele, millega mul kõige suurem kokkupuude oli, ehk siis, mis prooviprotsessi ja etendusi kõige otsesemalt mõjutasid.

7. LAVASTUSPROTSESSE JA INSPITSIENDI TÖÖD MÕJUTANUD PROBLEEMID

Analüüsin käesolevas peatükis lähemalt erinevaid probleeme, mis lavastuse väljatoomist ja etenduste andmisi keeruliseks muutsid. Teadlikkus lavastusprotsessi probleemidest on inspitsiendile samuti hädavajalik kõigi osakondadega informatsiooni vahetamiseks, sest nii suudab ta aruteludes keskenduda lahenduste leidmisele. Probleemivaba ei ole ühegi lavastuse välja toomine. Küll aga leian, et suuremaid väljakutseid tuleks tagantjärele analüüsida mitte ainult koolitöös, vaid ka teatri tegemise praktikas üldiselt. Seetõttu arvan, et problemaatiliste situatsioonide analüüs antud lõputöös on vajalik.

7.1 Proovide planeerimine

Proovigraafikud mõjutavad truppi kõige otsesemalt. „KITi“ proovigraafiku püüdis lavastaja saada täpselt juba esimestest proovidest peale, vahel lausa veerand tunni kaupa. Lavastaja põhjendas mulle oma meetodit sellega, et graafik peabki olema kõrgete ootustega, siis jõuab ka palju tehtud. Ma mõistan lavastaja indu, ent minu kogemus peab mõistlikuks hoida plaanid pigem realistlikud ja jätta ruumi ka plaanimuudatusteks.

Kuna proovide kulgemine oli „KITi“ puhul lõpuni kaootiline (nädalal enne esietendust kestsid kõik proovid väikeste pausidega vähemalt südaööni), oli keeruline võimaldada kõigile lavastuse juures töötavatele inimestele õigeaegset informatsiooni. Tihti muutus järgmise päeva plaan alles südaööl, mõjutades sellega näiteks valguskunstniku ja muusikalise kujundaja tööd. See oli lavastus, kus esimene täismahus läbimäng, kõigi paranduste ja täiendustega, oligi esietendus.

Huvitav on proovigraafiku sidusus lavastuse ümber toimuvate protsessidega. Proovigraafikut mõjutab tugevasti ka muu samal ajal teatris toimuv. Kogu lavastusmeeskond on sageli seotud ka teiste lavastustega – toimuvad etendused. Kuna „Lulu“ võeti repertuaariplaani hilja, ära jäänud lavastuse asemel, oli keeruline luua selle väljatoomiseks hea proovigraafik. Esietenduse kuupäev

lõppus jooksvalt mitu korda edasi, kuid selleks hetkeks oli mängukava juba tehtud ja piletimüük käimas. Esialgse esietenduse järgsed nädalad olid etendusi täis planeeritud, nii et lavaproove saigi juurde vaid kaks – eelnevalt kehtinud kontroll- ja esietenduse kuupäevad. Siis tuli proovidesse sisuliselt nädalane paus. Ära jäi peaproovide aeg ning ruumi polnud sisulisteks ega tehnilisteks tagasilöökideks. Lõin täpsustava tabeli viimase kahe nädala proovigraafiku probleemide kohta:

Kuupäev	Proov	Märkused
9.04, kolmap.	Ei toimu.	Suurel laval „Kahe isanda teenri“ etendus ja taastusproov, suur osa trupist (ka lavastaja) seal hõivatud.
10.04, neljap.	Proov hädavajaliku mööbliga keldris	Suurel laval „Bassein, vett ei ole“ tehniline taastus ja etendus
11.04, reede	Ei toimu.	Suurel laval „Sajandi“ taastusproov ja etendus, suur osa trupist (ka lavastaja) seal hõivatud.
12.04, laup.	Proov kell 11-15 väikeses saalis.	Suurel laval õhtul etendus „Rosencrantz ja Guildenstern on surnud“, hommikul võetakse maha „Sajandi“ kujundust, pannakse valmis uus. Lavapoisid kõik hõivatud, vajalikke stseene ei saa teha.
13.04, pühap.	Kohustuslik vaba päev.	Lavamehed panevad üles „Lulu“ lava, lavastaja teeb valguskunstnikuga valguskujundust.
14.04. esmasp.	11-15 Läbimäng. 18-21 proov	Grimm esimest korda vaatamas. Puuduvad lavapoisid, kes on väljasõiduga Tallinnas. Pärast läbimängu ka grimm ja Janek Vadi väljasõidus
15.04, teisip.	11-15, 18-21 proov.	KÕIK OLEMAS!
16.04, kolmp.	Proov 11-18.00	KÕIK OLEMAS , õhtul lavapoistel kohe lavamontaaž otsa järgmise hommiku suure saali etenduseks.
17.04, neljap.	Proov õhtul kell 19-21	Hommikul suurel laval lastemuusikal, lavamontaaž võimaldab saada lavale alles õhtul hilja. Samal ajal kõrvalsaalis etendus, mistõttu tuleb teha proovi ilma helikujunduseta ja lavapöoreteta.
18.04, reede	Proovi ei toimu	Suur Reede
19.04, laup.	Proov 11-14.30 suurel laval	Lavapoisid Tartus väljasõiduetendust üles ehitamas, grimeerijad etendust ette valmistamas, kell 15.30 näitlejatel (ka lavastaja) väljasõit Tartusse. Proovist puudus ka näitleja Laura Niils.
20.04, pühap	Valgusproov	Ilma näitlejateta
21.04, esmasp.	11-13.30 Suurel laval	Taas suurväljasõit, Tallinnasse. Kõik lavapoisid väljasõidus, grimm väljasõidus, kell 14.30 kõik näitlejad väljasõidus
22.04, teisip.	Kell 14.00 Kontrolltetendus	Õhtul täiendavat proovi ei saa teha, kuna lavastajal väikeses saalis õhtul etendus.

Tabel 1 Proovigraafiku probleemide ülevaade

Antud tabel (Tabel 1) ilmestab olukorda, kus kahe nädala jooksul enne esietendust on kogu lavastusmeeskonnal võimalus viia läbi katkestuteta peaproov kõigi lavastuse elementidega vaid ühel päeval, nädal enne esietendust. Lisaks hiliste kavandite vastuvõtu ja suure kujunduse tõttu, valmis sellesama nädala alguses ka kujundus. „Lulu“ esietendus vaatamata säärasele väljakutsele siiski edukalt. Tundsime kogu trupiga, et olime suutnud oludest maksimumi võtta.

„KITi“ peaproovide jaoks oli lava aga see-eest täiesti vaba. Seal tekkis esietenduse nädalal hoopis nii palju sisulisi probleeme ja konflikte, mis esietenduse lähenemisel süvenesid. Minu jaoks tõestab selline intsident ilmekalt seda, et hea teatripoolne planeerimine ei taga harmooniat proovisaalis, mõjutavaid faktoreid on palju rohkem.

Proovide sisuline käekäik oli emotsionaalselt kõikuv, mida mõjutasid mitmed faktorid. Märkasin, kuivõrd habras on proov just emotsionaalselt. „Lulu“ puhul oli frustreerivaks kujunduse puudumine, „KITis“ sisulised lahkkelid. Loominguline kaos põhjustab sageli logistilist kaost, mis mõjutab juba ka teisi, ümbritsevaid meeskonnaliikmeid ja nende tööaega.

7.2. Kavandite vastuvõtt

Võtsin inspitsiendina osa mõlema lavastuse kavandite vastuvõtust, kust sain etenduse juhina palju väärtuslikku informatsiooni mõlema lavastuse lavakujunduse nõudlikkuse kohta. Mõlema lavastuse eelduseks oli saada väljasõiduvõimeliseks lavastuseks. „KITi“ kujunduse makett oligi kunstnikul teostatud nii, et kujundus mahuks füüsiliselt ka näiteks Rakvere Teatri lavale. Foto maketist asub lisades. (vt lisa nr 3)

Füüsiline mahutavus ei ole aga piisav argument lavakujunduse väljasõidu võimalikkuseks. Töömahuka kujunduse ülespanek võtab väga palju aega ja tööjõudu, mis tähendab, et ei pruugi jätkuda inimesi samal ajal kodus etenduse andmiseks. Lisaks ongi võimalik väljasõidul mängida vaid see üks etendus – hommikune lasteetendus lisaks teha ei ole sellisel juhul reaalne. Peale selle on oluline ka grimmi ja kostüümi töömaht, mis võib logistiliselt väljasõidu tülikaks ja

ebamugavaks muuta. Samuti peab valguskunstnik arvestama etenduspaikadega, mille tehnilised võimalused ei ole võrreldavad Ugala suure lavaga. Väljasõit ei peagi olema väga mugav, ent ma arvan, et ajaliselt kompaktne küll.

Kuna kujundus sai vaatamata arvestustele suur, hakatigi otsima variante, et sõita välja kärbitud versiooniga – leian, et sellised järeleandmised ei teeni mitte kuidagi publiku esteetilist elamust ja ei oleks justkui ausad. Mulle tundub, et eespool kirjeldatud nüansid jäid osapooltel kokku leppimata. Muidugi on väljasõit selle kujundusega, eriti suurtele lavadele, võimalik, aga logistiliselt keeruline. Ugala Teater püüdleb juba aastaid püüdleb väljasõidu võimekuse suurendamisele, mis tõttu on tegu olulise analüüsikohaga.

„Lulu“ kavanditel tekkis sarnane probleem, mida võimendas ka ajapuudus. Suuremahuline kujundus pidi valmima pooleteise kuuga. Taas tundusid kokkulepped olevat puudulikud. Antud juhul mõjutas kujunduse hiline valmimine ka väga otseselt proovigraafikut, tekitades kõigis ebakindlust lavastuse lavaküpseks saamise suhtes.

Antud problemaatikat pidasin tähtsaks kirjeldada just seetõttu, et sellised probleemid kanduvad väga kergesti üle ka proovisaali ja etenduste planeerimisse, tekitades trapis asjatut ärevust. Lavakujunduse suured kärped tähendavad vastavaid taastusproove, rikkudes ka etenduse dünaamikat - nii tehnilistele töötajatele kui ka näitlejatele tähendab see iga kord ümber õppimist.

7.3. Probleemolukorra näide etenduselt

Kuigi etendustel teeb etenduse juht neid toiminguid, mis on proovide käigus juba välja kujunenud, tuleb olla valmis ka ootamatusteks ja nendega tegelemiseks peab olema võimalik leida aega. Seetõttu peab inspitsient oskama endale suunatud ülesandeid ära delegeerida ja jääma selleks, kes haldab üldist pilti. Sageli võivad ootamatused mõjuda etenduse kulgemisele värskendavalt, kuid mitte alati. Kõige tõsisem näide sellest oli kindlasti 2. mail toimunud „KITi“ etendus, kus näitleja enesetunne halvenes nii füüsiliselt kui emotsionaalselt etenduse jooksul ärevushoo näol väga ootamatult, tekitades lavatagusestesse toimingutesse paanika. Samal ajal aga etendus jätkus, sest muuhulgas ei olnud peategelast kehastav näitleja pideva lavalviibimise tõttu toimuvast teadlik. Olin valmis, et etendus tuleb jätta pooleli.

Etenduse pooleli jätmise eest vastutav on inspitsient. Selle toimingu kohta ei ole ma suutnud leida ühtegi juhendit, nii, et taas on tegu tunnetuslikult lahendatava olukorraga. See on sõltuv lavastuses eripärast ning omavahelistest kokkulepetest. Etenduse pooleli jätmise oleks alanud tõenäoliselt translatsioon teatamisega valgus-, heli-, ja lavatehnilisele. Seejärel oleks tulnud oodata ära käesoleva stseeni lõpp. Lavale publikut teavitama etenduse pooleli jätmisest oleksin läinud mina, sest tegu ei ole sellise teatega, mida peaks edasi andma mitmesajale inimesele koomilises kostüümis ja grimmis tegelaskuju. Mina olin aga vahetult olukorraga kõige paremini kursis ja oleksin teate edastanud ehk kindlamini kui publikuteenindaja, kes uudise väga ootamatult saaks.

Antud etenduse tegi näitleja aga lõpuni. Sellistes olukordades hakkab tööle tugev trupidünaamika. Kuigi inspitsient on etenduse juht, kes võtab vastu lõplikud otsused, ei ole ta sääraates olukordades kunagi üksi, töötades lahendust välja koos trupiga. Publik võttis etenduse vastu väga hästi, teadmata, mis toimus terve teise vaatuse ajal sealsamas akside taga. Leian, et tegu oli ühe väga õnneliku õnnetusega ja tõenäoliselt oli tegu halbade asjade kokkulangevusega, millest kindlasti üks väga mõjuv faktor on, nagu selgus hilisemast vestlusest, et näitleja on laval rollis olles psüühiliselt väga kergesti haavatav ja iga ehmatus võimendub mitmekordselt.

Leian, et inspitsiendi ülesanne sellises olukorras ongi anda näitlejale valik otsustada oma tervise heaks ilma survestuseta viia sellises olukorras etendus lõpuni.

8. ENESEREFLEKTSIOON

Mõlemad lavastusprotsessid on olnud väljakutseks nii trupidünaamika, enese kehtestamise kui ka lavastuse planeerimises. Antud peatükis soovingi võtta kokku enda kohta teada õpitu, tuua välja küljed, mida enda juures arendada võiksin. Püüdsin mõlema protsessi puhul lähtuda sellest, et kuulan erinevate osapoolte arvamusi eelarvamusteta ja annan hinnanguid pigem iseenda tööle.

Inspitsient on lavastuse juures oluline tugiisik, seetõttu on tähtis meeskonnaliikmete usaldus inspitsiendi kui lavastusprotsesse mõistva töötaja vastu. Algas ei olnud just kõige lihtsam, kuigi olin Ugala Teatris ka varem lavastuste juures kaasa teinud. Sellises mahus, nii suurte lavastuste juures olin esmakordselt. Kõige rohkem andis usalduse teke tunda oskuses tunnetada proovidistsipliini mõistlikus suhtumises ning konflikäitumises. Tundsin end aruteludes esimestel kuudel sageli pidetuna, kuna mul ei olnud kogemusi, millele toetuda ning põhjanevad argumendid meenusid sageli liiga hilja. Samuti oli palju situatsioone, kus sain oma kohustusest teada alles tagantjärele. Viimane tundub ametit õppides paratamatu, arvestades ülesannete nüansirohkust.

Raske oli distantseeruda teemadest, mis ei olnud minu tööülesannetega kuidagi seotud, tahtsin saada osa kõigest. Sageli tundsin end väljajäetuna teatud protsessidest, mille puhul tagantjärele saan öelda, et need ei olnudki minu ülesannetega seotud. Just oma liigse agaruse tõttu suutsin mõndades tegevustes jätta kunstniku kogemata informatsiooni liikumise hierarhiast välja, viies lavastusala juhatajaga läbi enda tööd mugavamaks tegevaid pisimuudatusi.

Lavastajaga suheldes, eriti „KITis“, oleksin pidanud kindlasti nõudma rohkem õigust enda panusele kui inimene, kelle töö ongi planeerimine ja seda eriti proovigraafiku suhtes. Muidugi on lavastaja lõplikult vastutav, mistõttu pidasin mõistlikuks aktiivseks aruteluks teema tõstatada alles siis, kui trupilt selgeid rahulolematuse märke sain. Proovigraafik oligi minu ja lavastaja vahelistes suhetes kõige raskem moment. Adun, et kogu „KITi“ prooviperioodil ei olnud mul graafikumuudatuste üle täit kontrolli.

Tegin suure arengu „Luluu“ proovigraafikuga töötades, kus suutsime koostöös lavastajaga väga keerulistest proovioludest võtta välja maksimumi. Õppisin rohkem balansseerima loomingu ja logistika vahel, kus inspitsient ongi võtmeisikuks. Koostöö lavastajatega ei ole võrreldav juba eriilmeliste prooviprotsesside tõttu, kuigi proovisin „KITi“ pealt õpitut rakendada „Luluus“. Õppisin austama prooviprotsessi intiimsust.

Avastasin, et olen muutunud väga kaitsvaks just tehniliste töötajate suunas. Mõlema lavastusega oli probleeme, mis muusikalisele ja valguskujundajale ning kogu tehnilisele meeskonnale väga tunda andsid. Nendel teemadel sageli lavatehnilise meeskonnaga suheldes, lasin end emotsionaalselt nende muredega kaasa viia. Tagantjärele mõtlen sageli, et huvitav, kas mõni loomingulise meeskonna pakutud põhjendatud idee sai minu poolt maha kantud ka lihtsalt seetõttu, et tehnilisi töötajaid säästa?

Tagantjärele tõden, et tänu varasemale kokkupuutele inspitsiendi ametiga, olin oma kohustustega üsna hästi kursis, kuid sellegipoolest tuli ette üllatusi. Suurim avastus oli tagaside teemal, et teen liiga palju, teiste inimeste ülesandeid. Tööjuhendist ma lähtuda lavastusprotsesside ajal ei osanud, kuna juhuse tahtel tutvusin sellega alles siis, kui lavastused olid juba välja toodud. Seda põnevam oli hakata juhendist inspireerituna analüüsima, missuguseid ülesandeid ma tegelikult täitsin ning mida ei ole üldse võimalik juhendist välja lugeda. Analüüsi tegi kindlasti võimalikuks see, et olen varem inspitsiendi praktikal viibinud ning nii oli lihtsam tööprotsessi teadlikult jälgida.

KOKKUVÕTE

Käesolev lõputöö oli kirjalik osa inspitsiendi rolli täitmisele Ugala Teatris lavastustes „Kahe isanda teener“ ja „Printsess Lulu ja härra Kere.“ Püüdsin kirjutada lahti inspitsiendi igapäevased tööülesanded ja pöörasin võrdluseks tähelepanu tööjuhendile ja võrdlesin neid tööjuhendiga, et kaardistada erinevused kirjapandu ja reaalsuse vahel.

Sain teada, et noorele inspitsiendile on lavastuse juures palju nüansse, mida annab enese abistamiseks lahti mõtestada. Iga prooviperioodi juures on äratuntav teatav areng ning seeläbi on ette ennustatav üldine ülesannete kulg. Silmas tuleb pidada, et ülesanded, mis seisavad kirjas tööjuhendis, on vaid aimduseks sellele, mis tegelikkuses tegema tuleb hakata – iga juhendis loetletud ülesanne hõlmab endas palju detaile. Lisaks on märkimisväärseid vastutusi, mis tööjuhendis ei kajastu, ent siiski kolleegide poolt inspitsiendile omandatud: vastutus hoiatada näitlejat laval asetsevate ohtude eest, olla vahelülis lavastaja ja näitlejate vahel, edasi anda proovide teemadel vajalikku informatsiooni, vastutus etenduse ajal probleemidele lahenduste leidmisel, tekstimuudete märkimine ja ette ütlemine, proovivälise kõrvaltegevuse assisteerimine ning erinevad proovide ja etenduste korraldamise nüansid.

Oma informatsiooni vahendava rolli tõttu puudutavad paljud lavastusprotsessi juurde kuuluvad probleemid ka inspitsiendi tööülesandeid ja seda, missuguseid otsuseid ta vastu saab võtta. Seetõttu on igasuguste tagasilöökide ja probleemkohtadega kursis olemine lavastust ette valmistavas valdkonnas essentsiaalne, muutes lihtsamaks lahenduste leidmise probleemidele, mis seetõttu tekivad iseenda töös. „Kahe isanda teenris“ ja „Printsess Lulu ja härra Keres“ olid nendeks probleemideks vastavalt proovigraafiku kaootilisus ning hilja valminud kujundus.

Isiklikus mastaabis õpetas inspitsiendi töö hindama prooviprotsessi intiimsust ja kõikide lavastust välja toovate töötajate töömahtu ning aega. Inspitsient on informatsiooni vahendav töötaja, niisiis sain tänu sellele palju lavastuse planeerimist puudutavaid teadmisi. Inspitsiendi töö erinevad aspektid ei ammendunud minu jaoks käesoleva lõputööga kohe kindlasti. Iga lavastus loob tööjuhendis kirjeldatud ülesannetele kindlasti uue tasandi. Ennast analüüsides

leidsin, et prooviprotsessi organiseerides on veel pikk maa tõelise professionaalsuseni, ja kahest lavastusest on teatrisse sisse elamiseks sissejuhatus.

KASUTATUD KIRJANDUS

- KULTUUR. 2014. Eesti Rahvusringhääling. *Lavastaja Vallo Kirs: kõik oleme ju inimestene tegelikult tobedad ja veidrad*. <http://kultuur.err.ee/v/teater/bef6089-9ec6-4fa1-9e1a-bbebacef6abf>. (14.05.2014).
- KULTUUR. 2014. Eesti Rahvusringhääling. *Ugalas esietendus uus lastelavastus*. <http://kultuur.err.ee/v/teater/221da958-5e85-4e55-aff0-45c2b271d468>. (05.05.2014).
- Lillepalu, P.** 2013. *Inspitsiendi praktika Ugala teatris*. [Praktikaaruanne]. Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia.
- RAKVERETEATER. 2014. SA Rakvere Teater. <http://www.rakvereteater.ee/teater/inimesed/?kategooria=lavastusala>. (20.04.2014).
- Sarv, T. & Suurmägi, M.** 2013. *Valitsus lubas Ugalale suure remondi kolme aasta jooksul*. – Sakala 20.09
- Schutting, R.** 2006. *Itaalia maskid : Commedia dell'arte ümber / Niccolo Machiavelli, Carlo Goldoni, Carlo Gozzi* Püha Issidori Kirjastusselts.
- STATISTIKA. 2014. *Teatrielu 2012 kroonika*. http://statistika.teater.ee/images/upload/statistika_aastaraamat_7.pdf. (26.04.2014).
- TEATRILIIT. 2014. Eesti Teatriliit. <http://www.teatriliit.ee/teatriliidust/kollektiivlepingud>. (23.04.2014).
- UGALA. 2014. SA Ugala Teater. <http://ugala.ee/index.php/repertuaar/lavastused/>. (01.05.2014)

LISAD

Lisa 1: „Kahe isanda teenri“ lavastusmeeskond:

Lavastaja: Vallo Kirs

Kunstnik: Jaanus Laagriküll

Lavastusdramaturg: Liis Aedmaa

Muusikaline kujundaja: Peeter Konovalov

Valguskunstnik: Rene Liivamägi

Grimmikunstnik: Ülle Konovalov

Liikumisjuht: Oleg Titov

Turunduse projektijuht: Hanna Jõgis

Osades: Klaudia Tiitsmaa (Smeraldina), Adeele Sepp (Clarice), Marika Palm (Beatrice), Kristian Põldma (Florindo), Rait Õunapuu (Silvio) Martin Mill (Pantalone) ning Uku Uusberg Eesti Draamateatrist (Truffaldino). (Ugala 2014)

Helimeister: Harlet Orasmaa

Lavameister: Elmo Tsvetkov

Kostümeerija: Anu Vabamäe

Grimeerijad: Merle Liinsoo, Merle Saluveer, Ülle Konovalov

Lisa 2: „Printsess Lulu ja härra Kere“ lavastusmeeskond

Lavastaja: Marika Palm

Kunstnik: Oleg Titov

Muusikaline kujundaja: Peeter Konovalov

Valguskunstnik: Rene Liivamägi

Grimmikunstnik: Ülle Konovalov

Turunduse projektijuht: Mart Kirsipuu

Osades: Klaudia Tiitsmaa (Printsess Lulu), Kristian Põldma (härra Kere), Vilma Luik (preili Hüatsint), Kata-Riina Luide (kuninganna), Janek Vadi (kuningas), Arvo Raimo (turvamees,

härä Sokrates), Tarvo Vridolin (Väino), külalistena Katrin Kalma (Muki, politseipealik Pliats), ning TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia teatrikunsti tudengid Laura Niils (Susanna), Artur Linnus (Siim). Elmo Tsvetkov, Andre Kõiv, Ragnar Soa ja Kalev Abermann (politseinikud, teenrid) (Ugala 2014)

Helimeister: Üllo Kaur

Lavameister: Elmo Tsvetkov

Kostümeerija: Liia Prants

Grimeerijad: Merle Saluveer, Merle Liinsoo ja Üllo konovalov

Lisa 3: Fotod lavastusest „Kahe isanda teener“



Foto 1. Lavakujunduse makett. (Autor: Laagriküll 2014)



Foto 2: „Kahe isanda teenri“ lavaesine. (Autor: Laagriküll 2014)



Foto 3: „Kahe isanda teenri“ lava koos liigutavate lainete ja gondliga. (Autor: Laagriküll 2014)



Foto 4: Peeter Konovalov läbi taeva kumamas. (Autor: Laagriküll 2014)



Foto 5: Peeter Konovalovi koht lava taga. (Autor: Lillepalu 2014)



Foto 6: Söögistseeniks valmis olev rekvisiidilaud koos järjekorraga. (Autor: Lillepalu 2014)

Lisa 4: Fotod lavastusest „Printsess Lulu ja härra Kere“



Foto 5: „Printsess Lulu ja härra Kere“ kuningaloss. (Autor Laagriküll 2014).



Foto 6: „Printsess Lulu ja härra Kere“ kohvikupilt. (Autor Laagriküll 2014)



Foto 7: „Printsess Lulu ja härra Kere“ Väino majas. (Autor Laagriküll 2014)



Foto 8: „Printsess Lulu ja härra Kere“ Lulu toas. (Autor: Laagriküll 2014)

Lisa 5: Inspitsiendi tööjuhend Ugala Teatris

Inspitsiendi tööülesannete kirjeldus

Inspitsient on kohustatud:

- Juhtima etendust ja abistama lavastajat proovide läbiviimise organiseerimisel.
- Koordineerima proovide ja etenduste ajal kõigi lavastusega seotud olevate näitlejate ja lavatehniliste töötajate tööd.
- Muretsema ja paigaldama etendustele ja proovideks vajaliku rekvisiidi.

Enne etendust:

- Kontrollima dekoratsioonide, mööbli, lavainventari ja rekvisiitide paigutuse õigsust ja täpsust vastavalt lavastaja, kunstniku nõuetele. Organiseerima selgunud puuduste kõrvaldamise.
- Andma publikule märku etenduse ja vaatuse alustamisest.
- Teatama näitlejatele ja lavatehnilisele töötajatele translatsioonivahendite kaudu etenduse algusest.
- Andma valgustajale märku saali pimendamiseks, muusikaliste etenduste puhul orkestrile või helitehnikule muusika alustamiseks.

- Avama ja sulgema eesriie statsionaaris. Väljasõidu- ja külalisetendustel teeb seda tema korraldusel lavameister.
- Andma etenduse ajal vajadusel signaale valguse muutmiseks ja lavatehniliste võtete sooritamiseks.
- Tagama lava- ja proovisaali ümbruses proovide ja etenduste ajal kord ja vaikus. Ei luba lavale kõrvalisi isikuid.
- Tegema lavastuse päevikusse sissekandeid proovide ja etenduste toimumise ja nendes osalevate näitlejate kohta.
- Korraldama rekvisiitide vastuvõtmise, hoidmise, väljastamise ja mahakandmise.
- Koostama lavastuse jooksva rekvisiidi aruande kuu lõpuks ja esitama raamatupidamisele.
- Esitama trupijuhile kolmapäevaseks töökoosolekuks järgneva nädala proovide tööplaani.
- Pidama arvestustabelit truppi kuuluvate näitlejate etendustes osalemise kohta ja esitama 26. kuupäevaks raamatupidamisele ja trupijuhile.
- Pidama arvestustabelit külalishäirete kohta ning esitada need 26.kuupäevaks raamatupidamisele.

Inspitsiendil on õigus:

- Teha teatrijuhile vahetult pärast proovi või etendust ettekanne proovidel või etendustel toimunud töödistsipliini rikkumiste ja tehniliste häirete kohta, mille tulemusena oli häiritud proovide või etenduste kulg.
- Saada töökohustuste täitmiseks õigeaegset informatsiooni.
- Teha oma töövaldkonnas teatrijuhile/loomingulisele juhile soovitusi ja ettepanekuid.
- Keelduda tööst, milleks puuduvad teadmised ja oskused ja mille täitmine ei kuulu lepingujärgsete ülesannete hulka

Lisa 11: Ugala Teatri tööplaani näidis

TÖÖKAVA 14.04 – 20.04.2014 (16. nädal)

	SUUR SAAL	VÄIKE SAAL	VÄLJASÕIT	PROOVISAAL	MUU
E 14.04 18-21	LULUU		... tehnilise väljasõit 14 trupi väljasõit 19 ROSENCRANZ ... (7) Salme Kultuurikeskuses		
T 15.04 18-21	LULUU	18-21 Suur maalritöö proov (Merle Liinsoo õpib sisse)		VALGED ÕÖD 18-21 ESIMENE LUGEMINE	
K 16.04 18-21	LULUU	19 LOVESONG (4)		VALGED ÕÖD 11-15	10 Töökava koosolek puhketoas
N 17.04 ...	13 ARABELLA (16) LULUU ?	19 MEE HIND (38)			11 Turunduskoosolek ruumis 106 <i>10.00 infofund</i>
R 18.04	SUUR REEDE	SUUR REEDE	SUUR REEDE	Tudengid	SUUR REEDE
L 19.04	LULUU <i>17.30</i>		... tehnilise väljasõit 15.30 trupi väljasõit 19 SAJAND (15) Vanemuise suures majas	VALGED ÕÖD 11-15	
P 20.04					17 Seasaare Selts proovisaalis

Lisa 7: „Kahe isanda teenri“ jaanuarikuu proovigraafik

	11-15	Märkused	18-21	Märkused
T. 7.jaan	Ei toimunud		16-17.30 Video vaatamine 18-21 läbimäng	Puudu: Adeele Kelder jasuur saal
K.8.jaan	11-13 Iv algus – kõik 13-15 II v lõpp – kõik	Suur saal	18-19 Uku, Klaudia, Marika 19-21 Juurde Adeele	Suur saal
N.9.jaan	11-14 I v algus 14-15 II v algus	Suur saal	18-19.30 Uku, Kristian, Marika lk 34-38 19.30-22.00 Uku, Rait, Klaudia, Marika	Suur saal
R 10.jaan	11-13 I v lõpp 13-15 Adeele, Marika, Martin lk 42-46 15-16 Lauluproov Uku, Vallo	11-13 suur saal 13-15 väike saal	18-19.00 I v laulud liikumisega 19-21 I v algus al Truffaldino sisenemine	Väike saal
L 11.jaan	11-14 Laua katmise laulust Peetriga söögistseenini II v algus 13.00 Juurde Kristian	11-14 väike saal	Ei toimu	Suurel laval Sajand, trupp hõivatud
E 13.jaan	11-12.30 algus kuni Truffaldino laul 12.30 Laua katmine kuni toidustseen 14-16.00 Toidustseen 16-17. Uku ja Vallo laul + stseen	Suur lava	18.00 I v läbimäng 21-22 Tagasiside	Suur lava
T 14.jaan	11-13 II v algus kuni lk 56 13-15 II v lõpp al lk 88	11-17 suur saal	18-21 Söögistseen	Väike saal
K 15.jaan	11-15 Uku, Vallo ja Uku, Klaudia stseenid 15-16 Uku ja Vallo lauluproov	Väike saal – suurel laval Arabella	18-21 Klaudia, Uku	Väike saal
N 16.jaan	11-12 Klaudia,Uku 12-13 Uku, Klaudia, Marika, Martin lk 62-65 13-14 Uku, Marika, Martin, Kristian lk 65-66 14-15 Uku, Kristian, Rai lk 66-70	Suur saal	16.30-17.30 Uku, Kristian, Rait lk 66-70 17.30-19.00 Uku, Marika, Martin, Klaudia lk 70-73 19.00-20.00 Uku, Marika, Kristian, Klaudia lk 76-82	Suur saal
R 17.jaan	11-12.30 Uku, Marika, Kristian, Klaudia lk 76-84 12.30-13.30 Adeele, Rait, Martin, Klaudia lk 85-89 13.30-15.00 kõik – lõpupilt 15-16 Rait, Adeele, Klaudia, Uku lk 54-56 16-17 Rait, Martin	Suur lava	Variant A: 19-21 II v läbimäng + tagasiside Variant B: 18-21 Stseenid, mida ei jõudnud	Suur lava
L 18.jaan	11-14 II v lõpp 14-16 Uku, Marika, Kristian, Klaudia, Rait lk 76-84		18-19 II v lõpp 19-21.30 II v läbimäng stoppidega 21.30-... Tagasiside	
P 19.jaan	Valgusproov	Ilma näitlejateta	Valgusproov	Ilma näitlejateta

E 20.jaan	I v söögistseen I v keskpaik	Suur lava Puudu: Adeele (kuni kl 18.35)	18-18.40 Rait, Martin 18.40 II v lõpp	Suur Iva
T 21.jaan	I v läbijooks stoppidega	Suur lava	II v läbijooks	Suur lava
K 22.jaan	II vaatus	Suur lava	Läbimäng	Suur lava
N 23.jaan	Täisläbimäng grimmiga	Suur lava	Vajalikud stseenid	Suur lava
R 24.jaan	Kontrolletendus	Suur lava	Vajalikud stseenid	Suur lava
L 25.jaan		Suur lava	ESIETENDUS	

Lisa 8: „Printsess Lulu ja härra Kere proovigraafik 24.03-23.04“

	11-15	Märkused	18-21	Märkused
E 24.03	Kristianiga kahekesi	Keldrisaal Puudu: Arvo, Janek, Tarvo (asenduspühkepäev) Laura, Kata-Riina	Ei toimu	Puudu: Arvo, Janek, Tarvo (asenduspühkepäev) Laura, Kata-Riina
T 25.03	Lossipildid. Klaudia, Kristian, Vilma, Arvo, Kata- Riina	Keldrisaal Puudub: Laura	II lossipilt + häireolukord lossis Laurani	Keldrisaal Puudub: Laura
K 26.03	II v algus – Tarvo, Katrin, Klaudia, Kristian	Suur lava Puudub: Laura	Janek, Klaudia	Keldrisaal Puuduvad: Arvo, Vilma, Laura
N. 27.03	11-13 Klaudia, Kristian	Suur saal	Ei toimu	Teatripäev
R. 28.03	Ei toimu	Väikses saalis kontrolletendus	Siim ja Susanna	Puudub: Tarvo, Katrin
L. 29.03	11-13 Lõpupilt 13-15 II v lossimine kuni	Suur saal	Ei toimu	Suurel laval montaaž
E. 31.03	Ei toimu	Suurel laval etendus	Ei toimu	Suurel laval etendus
T. 1.04	Häireolukord lossis. Laura, Artur, Katrin, Vilma, Kata- Riina	Suur lava, asenduspoodiumitega 14.30 Vilmal väljasõit	Sokratese sts + rünnak. Kristin, Klaudia, Arvo, Katrin, Tarvo, Artur, Laura	Suur lava
K. 2.04	11-12 Kristian, Klaudia 12-14 Lavapoistega häireolukord 14-15 Südame hääl 15.30-18.00 Läbimäng	Suur lava	Ei toimu	Väikses saalis etendus
N 3.04	12-15 Kristian, Klaudia	Keldrisaal	E i toimu	Lavastajal etendus
R. 4.04	I v, välja arvatud kohvik	Suur lava	Ei toimu	Lavastajal etendus
L. 05.04	11-13 Kristian, Klaudia 13-15 Lossipildid	Suur lava Puudub: Katrin	17-18 Kohvikustseen 18.00 Läbimäng	Suur lava, kõrvalsaalis etendus
E. 7.04	II v tehniline	Puudub: 1 lavapoiss	II v läbimäng	Puudub: Janek, lavapoiss
K.9.04	Ei toimu	Lavastajal etendus	Ei toimu	Lavastajal etendus
N 10.04	Klaudia, Kristian	Keldris	Kohvikustseen	Kelder
R 11.04	Ei toimu	Lavastajal etendus	Ei toimu	Lavastajal etendus
L 12.04	II V lõpp, politseistseen	Väike saal	Ei toimu	Näitlejatel etendus
P. 13.04	Valgusproov	Ilma näitlejateta	Valgusproov	Ilma näitlejateta
E. 14.04	Läbimäng	Ilma lavapoisteta	Läbimäng	Ilma lavapoisteta
T. 15.04	Grimmiga läbimäng	Suurel laval	Läbimäng	Suurel laval
K. 16.04	11-18 Stoppidega tehniline proov	Suurel lava	Ei toimu	lavaehitus

N. 17.04	Ei toimu	Lavastajal etendus	19-21 II v stseene	Suurel laval
R. 18.04	Ei toimu	Suur reede	Ei toimu	Suur Reede
L. 19.04	11-14 Läbijooks	Ilma heli, valguse, lavapoisteta	Ei toimu	Lavastajal etendus
P. 20.04	Valgusproov	Ilm näitlejateta	Valgusproov	Ilma näitlejateta
E. 21.04	11-13 läbijooks	Ilma heli, valguse, lavapoisteta	Ei toimu	Lavastajal etendus
T. 22.04	Kontrolletendus			
K..23.04	Esietendus			

Lisa 9: „Väljavõtteid inispitsiendi päevikust“

„Kahe isanda teener“

9. jaanuar.

11-15 Kohal: Kõik.

Proov läks Marikal üle aja, tegi lavavõitlust tunnike peale kolme. Palju tööplaanimuudatusi. Kell 16.00 ka pildistame kavalehte.

18-22

Proovi alguses kokku lepitud teha proovi kella kümneni. Hetkel on kell 22.19..

I v keskpäik Marika, Kristiani, Uku ja Raiduga. Läks südaööni, aga asja eest.

14. jaanuar

11-17

II v algus: Silvio laul ja Silvio-Clarice stseen.

Kell 12.00 liitusid ülejäänud, tegime kogu II v algust. Jaanika Tammaru käis mõõgavõitlust üle vaatamas ning II v algus sai väga hästi toimima.

18-21

Söögistseen. Kohal: Kõik.

Paneme selle söögistseeni logistika paika. Rekvisiitide katki minemise proov

16. jaanuar

II v keskpäik alates Smeraldinast ja Truffaldinost. 11-15 ja 16.30-21.

Kohal: Kõik.

Graafik jookseb tunni võrra taga, meeleolu on aeg-aalt üpris pingeline. Näha on, et kõik on väsimas. Üldiselt jõutakse ometi üpris palju.

17. jaanuar

11-17; 18-21

Kohal: Vahelduva eduga kõik.

II vaatus sealt, kus eile pooleli jäi. Vahepeal hüppas saali reklaamitöötajaga ERRi reporter ja hakkas filmima – see oli vähe kummaline olukord, ajasime nad välja. Öhtul lk 76-84, viimisel hetkel kutsusime Raidu saunast proovi tagasi. Loodan väga, et homme saame pildid õhtuseks läbimänguks piisavalt valmis.

21. jaanuar

11-15 Kohal: Kõik.

I v stoppidega. Plaanitust liigub kogu programm edasi ca 10 korda aeglasemini. See-eest palju väärtuslikku tööd. I vaatusest jõudsim teatud vaid kaks esimest pilti. Marika jõudis lavale 14.45, Kristian ei jõudnudki. PS: Merle isegi naeris mõne nalja peale!

18-01.00

Jätkame I vaatusega, proovisime lavapoistega ka igasuguseid kujunduse efekte selgeks saada. Näitlejate leituamine jätkub, kell 9 olime alles Silvio ja Truffaldino stseeni juures. Rait on haige, niiet lasme ta koju, kuid ülejäänud trupp otsustas edasi teha. Proov lõppes 01.00!

24. jaanuar

11-17

Mängisime kõik esimest korda läbi. Üpriski kenasti läks, kokku kestis koos vaheajaga 3h05 min.

18-00

II vaatus ja valguspildid. Tegime palju ümber, eks esikal näeb, kuidas kokku kõlab.

19. veebruar

6. etendus. Rakveres.

Algus 19.01, lõpp: 22.10

Publikul võttis terve I vaatuse aega, et üles sulada. Korvpudel purunes.

Valgus: Karl Marken.

„Printsess Lulu ja härra kere“

7. aprill

Suur lava.

11-12 Lavapoistega üleminekud, I vaatus algus

Kohal: Klaudia, Kristian, Arvo, Kata, lavapoised

12-15 II v stseen stseeni kaupa.

Kohal: Tarvo, Artur, Laura, Katrin, Klaudia, Kristian.

Püsimine graafikus- õhtul saame alustada häireolukorraga.

18-21.

Kohal: Kõik. II v häireolukord lossis ja rünnakupilt.

Lavapoistel vaja päikesepille!

15. aprill

11-13.30 I vaatus grimmi, valguse, muusikaga. Pildistamine kavalehe jaoks.

14-15 II vaatus algusest otsast peale, nokerdasime heli ja muusikat.

18-21

II vaatus alates häireolukorrast, kell 20.00 jõudsimme ka läbi mängida. 15 minutit läks proov üle aja.

17. aprill

19-21 Kohal: Kõik.

Käisime vaikselt, etendus kõrval saalis, ilma heli ja valguseta II vaatus läbi. Natuke väsinud meeleolu, lavapoisse polnud, mistõttu kõiki stseene teha ei olnud võimalik.

21. aprill

11-11.30 Suur lava, ilma lavapoisteta

Mängisime mõlemad vaatused läbi. Peame homme mõned stseenid siiski lavapoistega läbi tegema, sest väga pikk vahe on sisse jäänud.

24. aprill.

3. etendus. Publikut ca 300.

Algus 12.59, lõpp 15.04.

Avastasime, et pole seni veel mänginud maha eelteksti.

Lisa 10: „Printsess Lulu ja härra Kere“ rekvisiidinimekiri

Vannituppa:

Käterätikud, vaas + lill, hambaharjad topsis, hambapastatuub, seep + alus, seebidosaat, peegel juuksehari

Lulu Tupa:

Padjad 5 tk, tekk.

Riiulitele: Lillepott, äratuskell, pildiraam, ehtekarp

Voodi alla: Kasukas, roh. karp päikesepillidega, kast maskidega (luukere mask, kaks mardisandimaski, hobusemask).

Teki alla: Riided (2 pluusi, seelik, Kere kingad, Kere pintsak).

Arvole:

Gripbag, paelaga taskulamp, diktofon, kanakoib

Kristianile:

Kohver + sinna sisse kalts, lips

Klaudiale:

Hommikumantli vöö, supipott, taskulamp.

Vilmale:

Pildiraamid 2tk, käekott

Elutuppa:

Kohvilauale: Lilleseade

Söögilauale: Kohviserviis 4 inimesele, saiakesed, kannud 2tk, rosinatoos, fotoaparaat, puuviljad, laualinik

Jäätisekohvikusse:

Leti taga: põrandahari, seljakotid 2tk (seljakotis kleeplint, lastehaamer, kuuldeaparaat, elastikside), kokteilipokaalid (sisse piimajook), vigurkõrred, kokteilivihmavarjud, lusikad 2tk, jäätisepokaalid 2tk, pulgakomm.

Leti peal: Kandik, menüüd 3tk, pliiats, märkmik, telefon

Kohvikulaua: Laudlinikud, kaamera, närimiskumm

Kuningannale:

Taskurätt, pildiraam Luluust ja Kerest

Väino juures:

Ukse juures: kaltsuvaip, ämber, ukse ees võti

Pliidi juures: Pappkast ajalehtedega, veekeedukann, metallist pulk, kont.

Laua: Supipott, kell, laua all Kerberos

Riiulis: maitseainetopsid, konserv, nõör, küünlad.

Kangastelgede tuba:

Tulekustuti, kaltsukerad, paberikorv

Riiulil: Raamatud, erinevaid esemeid vabal valikul kerge segaduse tekitamiseks.

Politseistseen:

Rõdul: Asitõendid (marlside, taskurätik, hambahari, kassett)

Poltiseinikutel: Luup, märkmik, fotoaparaat, politseilint

Katrin: Vile

Televiisoris: Kaamera, lintmaki kott+kõrvaklapid, närimiskumm, mikrofoni, 3 fotot, prillid

Kuningas: Põdrasarverd

Sokratese tuba:

Raamatukuhi, Katseklaas, templid, sulepea+pott, tunnistus, kontrolltööd, kirjand, prillid

Loss:

Luukered, 3 tk

Lisa 11: „Kahe isanda teenri“ rekvisiidinimekiri

Vasaku ukse külge rippuma:

Lehvik, kuldne rahakukkur

Parempoolsele poodiumile:

Peekrid 3tk, puuviljakandik (ümmargune), šampusepudel (1/3 veega täidetud)

Klaudiale: Karvatuust jahuga, tolmuhari, juuksehari, mängukaru, punane rahakukkur

Vasak, keskm. sirmi ees:

Valge tühi kohver

Marikale: Roheline arveraamat + 3-4 kollast A4 paberit, veksell (printida), võti, leivaviil,
Florindo pilt, ehtekarp + kaelakee

Ukule: Kirjad (3 tk)

Adeelele: Pisike kiri

Paremal rekvisiidilaua:

Mõõgad (2tk), jalutuskepp, kindad, koputuskepp, puuviljakandik (kandiline)

Paremal poodiumi piirdel:

Valge rätik

Kristianile: Must tühi kohver, võti, münt

Vasak rekvisiidilaud:

Supitirin + kulp (põhja vesi+jäätee), keedetud liha, sink, lihapalli kandik (9 lihapalli), pudingikauss + väike lusikas, praekandik, vaibaklopits, taldrikuvirnad 2tk, pitsatita kirjad 2 tk

Vasakul ukse kõrval:

Mask, korvpudel, sai

Paremal ukse kõrval:

Taldrikukuhi

Vaheajal:

Kohvrid täita: Mustas kohris paremal tagumise sirmi taga

Valge raamat (kirjad kaane vahel), valged särgid, Florindo pintsak

Valges kohvis paremal tagumise sirmi taga

Roheline raamat (kirjad kaane vahel), lehvik, korsett, valgeid särke, Beatrice pintsak (vaatuse keskel)

Florindo müts vasakule ukse kõrvale

Sai pakendist välja

Lisa 12: Punktitasu arvestamise tabel

aprill 2014	Punktitasud		inspitsient Pille-Riin Lillepalu	
Nimi	Lavastuse pealkiri	Kuupäevad	Proov/Etendus	Arv
Uku Uusberg	Kahe isanda teener	09. aprill	etendus	1
Peeter Konovalov	Kahe isanda teener	09. aprill	etendus	1
Pille-Riin Lillepalu	Kahe isanda teener	09. aprill	etendus	1
Rene Liivamägi	Kahe isanda teener	09. aprill	etendus	1
Laura Niils	Printsess Luluu ja härra Kere	23, 24. aprill	etendus	3
Artur Linnus	Printsess Luluu ja härra Kere	23, 24. aprill	etendus	3
Katrin Kalma	Printsess Luluu ja härra Kere	23, 24. aprill	etendus	3
Elmo Tsvetkov	Printsess Luluu ja härra Kere	23, 24. aprill	etendus	3
Kalev Abermann	Printsess Luluu ja härra Kere	23, 24. aprill	etendus	3
Andre Kõiv	Printsess Luluu ja härra Kere	23, 24. aprill	etendus	3
Ragnar Soa	Printsess Luluu ja härra Kere	23, 24. aprill	etendus	3
Pille-Riin Lillepalu	Printsess Luluu ja härra Kere	23, 24. aprill	etendus	3
Rene Liivamägi	Printsess Luluu ja härra Kere	23, 24. aprill	etendus	3

SUMMARY

With this written diploma work I attended as stage manager at two productions: „Servant of Two Masters“ directed by Vallo Kirs, and Estonian children story „Princess Luluu and Mr Kere“, directed by Marika Palm. Both of the productions premiered on big stage at the theatre Ugala, Viljandi.

The main purpose of this diploma work is to analyse the tasks of a stage manager in Ugala Theatre, in comparison with the official document of work directives within the theatre. Also, I brought up some bigger problems occurred at the production preparations and planning, which strongly affected rehearsals – such as problems with rehearsal planning and with scenery.

I start with introducing the theatre, productions and describing the rehearsal process in general. Then I introduce the work directives and start to analyse the tasks occurred in reality, dividing them by a rehearsal period. After that I proceed with problem analysis and also analyse my personal development.

At the analysis of comparison of tasks in reality and in written, I discovered that there are some aspects that are not noted in the written directives, mostly regarding to responsibilities and details of assisting the organising of rehearsals and shows. Still, as the rehearsals develop, there stage manager often has no hesitation about who should fill the task. Maybe also because while working as a stage manager, I had not seen the directives just yet, but also because the tasks develop naturally out of unexpected situations and stage manager takes the responsibility in problem solving.

The work of stage manager is very hard to define with certain tasks, because a lot depends on a production. Still, I have found some general aspects that are comparable and help to plan stage managers tasks. For me personally, with these two productions as my diploma work, the work of stage manager still seems varied enough to be certain that there is a lot more to discover.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Pille-Riin Lillepalu

(sünnikuupäev: 08.12.1990)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose Inspitsiendi ülesannete täitmine Ugala Teatri lavastustes „Kahe isanda teener“ ja „Printsess Lulu ja härra Kere“, mille juhendaja on Irene Hütsi.

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Viljandis, **20.05.2014**